ŠOLSKA KNJIŽNICA

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

4

LETNIK 31 • 2022

ISSN 0353-8958

9 770353 895004

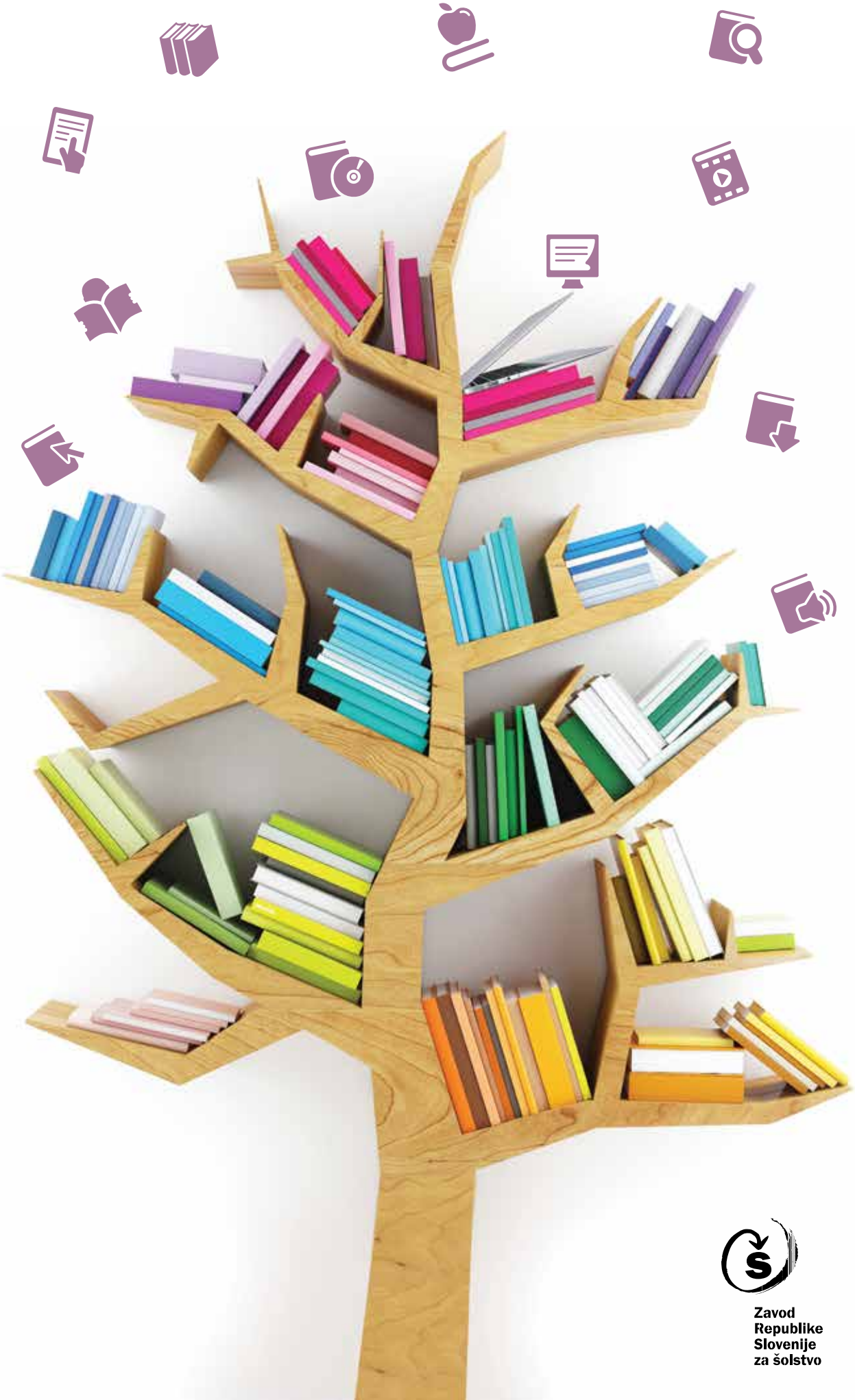

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Mateja Drnovšek Zvonar
Uvodnik ... 2

STROKA IN PRAKSA

Vesna Janežič
Uspešna drugačna izvedba nacionalnega projekta na Osnovni šoli Toma Brejca ... 3

Jerneja Stoviček
Knjižnica v vlogi koordinatorja poučevanja slovenščine kot drugega/tujega jezika ... 9

Sonja Drovenik
Skupinsko glasno branje na predmetni stopnji ... 14

Nataša Markič
O prijateljstvu in vojni ali ko knjige spregovorijo ... 18

OB 30-LETNICI IZHAJANJA REVIJE

POGLED UREDNIKOV

Romana Fekonja
30 letnikov revije Šolska knjižnica ... 23

Gregor Škrlj
Sodelovanje in soustvarjanje revije Šolska knjižnica ... 24

MEDOBČINSKI STROKOVNI AKTIVI ŠOLSKIH KNJIŽNIČARJEV

Alja Bratuša
Aktiv šolskih knjižničarjev Spodnje Savinjske doline ... 25

Maja Murovec
Strokovni aktiv knjižničark in knjižničarjev osnovnih šol obalnih občin ... 32

Martina Kozorog Kenda
Aktiv šolskih knjižničark Zgornjega Posočja ... 33

Mojca Ruter
Zapis o delovanju aktiva knjižničarjev Koroške ... 36

Romana Fekonja
Medobčinski strokovni aktiv šolskih knjižničarjev občin Ajdovščina in Vipava ... 37

Simona Polše Zupan
Medobčinski aktiv šolskih knjižničarjev na Gorenjskem ... 38

Tadeja Česen Šink
Medobčinski aktiv Kamnik - Komenda ... 39

MODRE MISLI DOLGOLETNIH KNJIŽNIČARK

Darinka Žekar
Štirideset let sem opravljala delo knjižničarke in 40 let bila tudi knjižničarka z veseljem in s srcem ... 40

Ivanka Učakar
30-letnica revije Šolska knjižnica ... 41

Marjeta Strožič
Prehojena poklicna pot 42

Marta Grkman Repolusk
Utrinki 35-letnega dela 44

Nevenka Poteko
Poslanstvo knjižničarja 45

Sabina Burkeljca
Knjižničarka učiteljica 46

ODMEVI

Tina Pajnik
4. nacionalna konferenca Jeziki v izobraževanju: Jeziki kot steber družbe in posameznika 47

Tadeja Česen Šink
Izobraževanja šolskih knjižničarjev za uporabo nove platforme sBiblos 47

S KNJIŽNIH POLIC

Romana Fekonja
Publikacije projekta OBJEM 49

ISSN 0353-8958
SOLSKA KNJIŽNICA
31. letnik
številka 4 (115) 2022

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; mag. Mateja Drnovšek Zvonar, Osnovna šola Ljubljana – Polje (gostujoča urednica); Špela Bergoč, Zavod RS za šolstvo; Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Naklo; Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; mag. Nada Nedeljko; Zavod RS za šolstvo; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj; **urednica založbe:** Simona Vozelj; **lektura:** Valentin Logar; **prevod izvlečkov v angleščino:** Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec Škraba s. p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d. o. o.; **grafična priprava:** Design Demšar d. o. o., **tisk:** Present d.o.o., Ljubljana; **naklada:** 580 izvodov; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 12,50 € za dijake, študente, upokojence; 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je 11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV;

ustanovitelj in izdajatelj: Zavod Republike Slovenije za šolstvo; **predstavnik:** dr. Vinko Logaj; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskaknjiznica@zrss.si; **naročila:** Zavod RS za šolstvo – založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si.
Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.
Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Priznanje avtorstva-Nekomercionalno-Brez predelav

UVODNIK

Mag. Mateja Drnovšek Zvonar

Drage bralke in bralci,

revija Šolska knjižnica ima eno najdaljših tradicij izhajanja različnih strokovnih revij na Zavodu RS za šolstvo. Čas se res vrti z veliko hitrostjo, in če smo lansko leto člani uredniškega odbora nejeverno gledali, da se je obrnilo že 30 let, smo se vsi strinjali, da to ne more iti kar tako mimo nas. Odločili smo se, da večji del ene od številk letošnjega leta posvetimo spominom ob tej visoki obletnici.

V reviji so objavljeni spomini in modre misli različnih knjižničark, ki so staroste šolskih knjižnic. Tiste, ki so začele vpeljevati stroko v šolski prostor in so se prizadevno borile, da bi imeli šolski knjižničarji in šolske knjižnice tako velik pomen, kot ga imajo v šolskem prostoru danes. Na šoli je po navadi en sam knjižničar, ki ne more imeti toliko idej, kot jih ima skupina, v kateri vlada viharjenje idej. Pred študijskimi srečanji so tako obstajali in ponekod še vedno obstajajo tudi drugačni načini povezovanja šolskih knjižničarjev, to so bili medobčinski strokovni aktivi šolskih knjižničarjev. Ob 30-letnici izhajanja je predstavljeno tudi njihovo delovanje.

V zelo velike čevlje gostujoče urednice sem stopila ravno v tridesetem letu izhajanja revije. Pred mano so uredništvo vodila velika imena šolskega knjižničarstva, ki jih pozna prav vsak šolski knjižničar in tudi knjižničarji zunaj šolskega prostora: Ema Stružnik, Majda Steinbuch, Romana Fekonja in Gregor Škrlj. Povsem na začetku moje poti kot šolske knjižničarke sem spoznala Majdo Steinbuch, ki me je potisnila iz območja udobja in mi dala pogum, da sem želela aktivno prispevati k razvoju šolskega knjižničarstva, preizkušati in iskati vedno nove ideje, da bi šolsko knjižnico še bolj približali uporabnikom in jo postavili v središče vsake šole. Na Romano Fekonja in Gregorja Škrlja pa se obračamo prav vsi šolski knjižničarji in ju zasipamo s kopico vprašanj. Nikoli nas ne zavrneta, vedno prijazno odgovorita in sem izjemno vesela, da ju imamo. Romana je tudi odgovorna urednica revije in srčna oseba, ki nas vse želi čim bolj mirno in nestresno prepeljati mimo čeri, ki se vedno skrivajo tam, kjer jih najmanj pričakujemo.

Revije pa nikakor ne bi bilo brez vas, šolskih knjižničarjev, zvestih bralcev naše strokovne revije in piscev člankov za našo revijo. Vaši primeri dobre prakse, ki jih prelijete na papir, so tisti, ki najbolj bogatijo revijo in navdihujejo preostale knjižničarje. Pravijo, da je 30. obletnica biserna in vaši prispevki so biseri, ki sijejo najmočneje. Pišite, soustvarjajte in bogatite revijo tudi v prihodnje, da zasijemo še močneje. ●

Uspešna drugačna izvedba nacionalnega projekta na Osnovni šoli Toma Brejca

STROKA in PRAKSA

Successful Novel Implementation of a National Project at Tomo Brejc Elementary School

Vesna Janežič

UDK 027.8:028.5

Izvleček

V šolskem letu 2021/2022 je Osnovna šola Toma Brejca že 16. leto sodelovala v nacionalnem projektu za spodbujanje branja z naslovom Rastem s knjigo, ki je namenjen sedmošolcem. Knjiga, ki je bila izbrana v omenjenem šolskem letu, je delo avtorja Vinka Möderndorferja z naslovom Jaz sem Andrej. Ker izbira knjige ni zadovoljila učiteljic slovenskega jezika, smo poleg nje obravnavali še knjigo Kako dolg je čas avtorja Mateta Dolenca. Z učenci smo imeli dveurni pouk v šolski knjižnici, v času katerega smo se spoznali z literarnima deloma in izvedli nekaj likovnih delavnic. V skladu s temo knjig smo k sodelovanju povabili tudi babice in dedke otrok, ki so z veseljem sodelovali. Rezultat je bil odlično izpeljan projekt, učenci so knjigi dobro sprejeli ter uspešno sodelovali.

Ključne besede:
Rastem s knjigo, medgeneracijski pristop, knjiga, spodbujanje branja, šolska knjižnica

Keywords:
Rastem s knjigo, Growing Up with a Book, intergenerational approach, book, reading promotion, school library

Abstract

In the year 2021/2022, for the 16th year in a row, Tomo Brejc Elementary School has taken part in the national reading promotion project called “Growing Up with a Book” (“Rastem s knjigo”), which is intended for 7th graders. The book that was chosen for this school year is the work of Vinko Möderndorfer entitled Jaz sem Andrej [I Am Andrej]. Because Slovene language teachers were not satisfied with the choice of book, we also discussed book Kako dolg je čas [How Long Can Time Take] by Mate Dolenc. We spent two lessons with the pupils in the school library, during which we got to know the two literary works and carried out art workshops. In keeping with the topic of books, we asked the children's grandmothers and grandfathers to join us, which they gladly accepted. The result was a well-implemented project; the pupils received the books well and collaborated successfully.

UVOD

Osnovna šola Toma Brejca že 16. leto sodeluje v nacionalnem projektu za spodbujanje branja z naslovom Rastem s knjigo, ki je namenjen sedmošolcem. Javna agencija za knjigo ga pripravlja v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvom za kulturo, Pionirsko - centrom za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana (MKL), Zavodom RS za šolstvo, Združenjem splošnih knjižnic, Sekcijo šolskih knjižnic pri ZBDS in Društvom slovenskih pisateljev.

Cilji nacionalnega projekta so (Javna agencija za knjigo, 2022):

- spodbujati dostopnost kakovostnega in izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja,
- promovirati vrhunske domače ustvarjalce leposlovja za mladino,
- spodbujati bralno motivacijo šolarjev in njihov obisk splošnih knjižnic in
- motivirati založnike za večje vključevanje sodobnih slovenskih piscev v založniške programe za mladino ter povečevanje deleža izdanega izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja.

V šolskem letu 2021/2022 je bila izbrana darilna knjiga Jaz sem Andrej avtorja Vinka Möderndorferja, ki jo prejmejo vsi sedmošolci. Aktiv učiteljic slovenskega jezika zaradi po njihovem mnenju neprimerne vsebine za to starostno obdobje (prizori spolnosti mladoletnika) ni podprl izbora omenjene knjige, knjižničarki pa sva v zgodbi prepoznali realno predstavitev življenjskega soočenja mladega osnovnošolca z ločitvijo staršev, selitvijo in prvo ljubeznijo, ki vse težave dokaj uspešno premaguje. V ospredju zgodbe je tudi odnos med babico in vnukom, ki je rdeča nit celotne zgodbe, prav tako je ljubeče predstavljen odnos med mamo in sinom.

Slika 1: Knjige in delovno gradivo, vključeno v projekt

Nismo želeli prekiniti dolgoletnega sodelovanja v nacionalnem projektu, zato sva knjižničarki v sodelovanju z vodjo projekta, Tjašo Urankar (JAK), našli naslednjo rešitev: izjemoma so na JAK-u podprli naš predlog, da letos učenci kot darilno knjigo prejmejo lanskoletno izbrano delo Kako dolg je čas (Mate Dolenc), kar ni bila težava, saj so jih na JAK-u imeli dovolj na zalogi. V dveurnem programu v času pouka (KIZ) so učenci spoznali tudi zgodbo protagonista Andreja, s poudarkom na odlomkih, ki opisujejo medgeneracijske odnose. S predlogom, da v projekt Rastem s knjigo 2021/2022 na opisan način vključimo obe deli (Kako dolg je čas in Jaz sem Andrej), se je strinjala tudi vodja projekta Tjaša Urankar.

PRIPRAVA NA DELO Z UČENCI

Pri načrtovanju dveurnega pouka za sedmošolce smo posegli po naslednjih nalogah: na temelju izbranih odlomkov iz del Kako dolg je čas (Mate Dolenc), Jaz sem Andrej in Babica za lahko noč (Vinko Möderndorfer) smo učence povabili k ustvarjanju. Pripravili smo pisne podlage za različne naloge: za literarni del smo pripravili liste rumene barve, ki naj bi simbolično ponazarjali sonce, nanje pa smo prilepili trše liste rjave barve, na katere so učenci zapisali besedila. Rjava barva je v našem primeru ponazarjala starost, zrelost v družbi rumene, sončne barve, ki je prispodoba sonca, mladosti, optimizma in navdiha. Na vrhu pripravljene pisne podlage smo prilepili Pavčkovo pesem: *Vsak zase tiho zori, / počasi in z leti, / a kamor greš, vse poti / je treba na novo začeti.* Rumen list z rjavim osrednjim delom je bil torej navdih učencem za literarno ustvarjanje treh različnih nalog, ki bodo podrobno opisane v nadaljevanju.

Za likovni del ustvarjanja smo učencem pripravili liste sive barve v obliki raztegnjenega pravokotnika (dimenzije: 40 cm x 15 cm), ki so vabili k ustvarjanju stripa. Na zgornji del lista smo nalepili slovenski pregovor: *Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most.*

Pripravili smo tudi posebno pismo, v katerem smo starše in stare starše s prijaznim nagovorom povabili k sodelovanju. Pismo smo simbolično okrasili z dvema metuljema v barvi mavrice ter v zlati barvi, s čimer smo ponovno poudarili življenjsko pot od mladosti do starosti. Pismo smo vložili v lično ovojnico, ki sta jo prav tako krasila dva papirnata metuljčka.

Predvideli smo, da bodo učenci na pripravljene pisne podlage bolj spoštljivo zapisali svoja razmišljanja, pričakovali smo tudi estetsko lepe izdelke, kar je bil tudi namen priprave ustvarjalnih podlag.

POTEK PROJEKTA

»Cilji in vsebine knjižničnih informacijskih znanj izhajajo iz temeljnih ciljev vzgojno-izobraževalnega dela. Znanja, sposobnosti in spretnosti, ki jih učenec razvije v okviru knjižničnih informacijskih znanj v osnovni šoli za vseživljenjsko učenje, omogočajo in spodbujajo aktivno pridobivanje kakovostnega znanja na različnih področjih, kritično in ustvarjalno razmišljanje, izražanje čustev, misli in zaznav.« (Sušec in Žumer, 2005, str. 5) Zato je vodstvo sedmošolcem, v času pouka, v okviru knjižničnih informacijskih znanj (v nadaljevanju KIZ), za izpeljavo namenilo 2 učni uri. Na naši šoli imamo štiri oddelke sedmošolcev, zato so bila štiri jutra obarvana z omenjenima knjigama in literarnim ter likovnim ustvarjanjem.

Znanja, sposobnosti in spretnosti, ki jih učenec razvije v okviru knjižničnih informacijskih znanj v osnovni šoli za vseživljenjsko učenje, omogočajo in spodbujajo aktivno pridobivanje kakovostnega znanja na različnih področjih, kritično in ustvarjalno razmišljanje, izražanje čustev, misli in zaznav.

V prvi šolski uri smo učencem predstavili projekt Rastem s knjigo, oba avtorja ter si ogledali kratek predstavitveni film o izbrani knjigi Jaz sem Andrej in avtorju Vinku Möderndorferju.

Učenci so prisluhnili odlomkom iz knjige Kako dolg je čas ter odlomkom iz knjige Jaz sem Andrej. Izbrali smo odlomke, ki se navezujejo na medgeneracijske odnose. Ob zaključku ure smo prebrali še Möderndorferjevo pesem Kako babica vzgaja mamo in ata iz pesniške zbirke Babica za lahko noč (2019). Sledil je pogovor o prebranem, učenci so razmišljali o mladosti in starosti in v sproščenem pogovoru nizali svoja mnenja o prednostih in slabostih obeh življenjskih obdobij.

V drugi šolski uri so bili učenci povabljeni k literarnemu in likovnemu ustvarjanju z naslednjimi navodili:

1. naloga: Po prebranih odlomkih napiši pesem. Za iztočnico smo izbrali Pavčkovo pesem: *Vsak zase tiho zori, / počasi in z leti, / a kamor greš, vse poti / je treba na novo začeti.*
2. naloga: Spremenite konec zgodbe (Stara in nova boja) ali pa nadaljujte zgodbe, ki ste jim prisluhnili ob poslušanju odlomkov iz knjige Jaz sem Andrej.
3. naloga: Upodobite v obliki stripa odlomek, ki se vas je najbolj dotaknil. Naslov stripa je pregovor: *Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most.*

Zadnja tretjina ure je namenjena predstavitvi razmišljanj. Pri pesmi je poudarek na interpretaciji; slam poezija – je poskus približevanja poezije širšim množicam, mlajšim publikam, skratka tistim, ki klasične poezije morda ne berejo. Je odrsko živo interpretiranje svoje avtorske poezije, pogosto pa vključuje tudi odrski vidik.

Precej učencev se je odločilo za likovno upodobitev v obliki stripa na temo Mladost je norost … V kratkem času 20-ih minut je nekaterim uspela čudovita upodobitev vseh prebranih odlomkov. Njihovi izdelki so zasijali

Slika 2: Ustvarjanje učencev na temo prebranih zgodb

Kar četrtina jih je nagovorila svoje starše ali dedke in babice, da so sodelovali in z nami delili razmišljanja o mladosti ter zreli starosti. Napisali so ogromno zanimivih in hudomušnih mnenj.

Slika 3: Predstavitev izdelkov

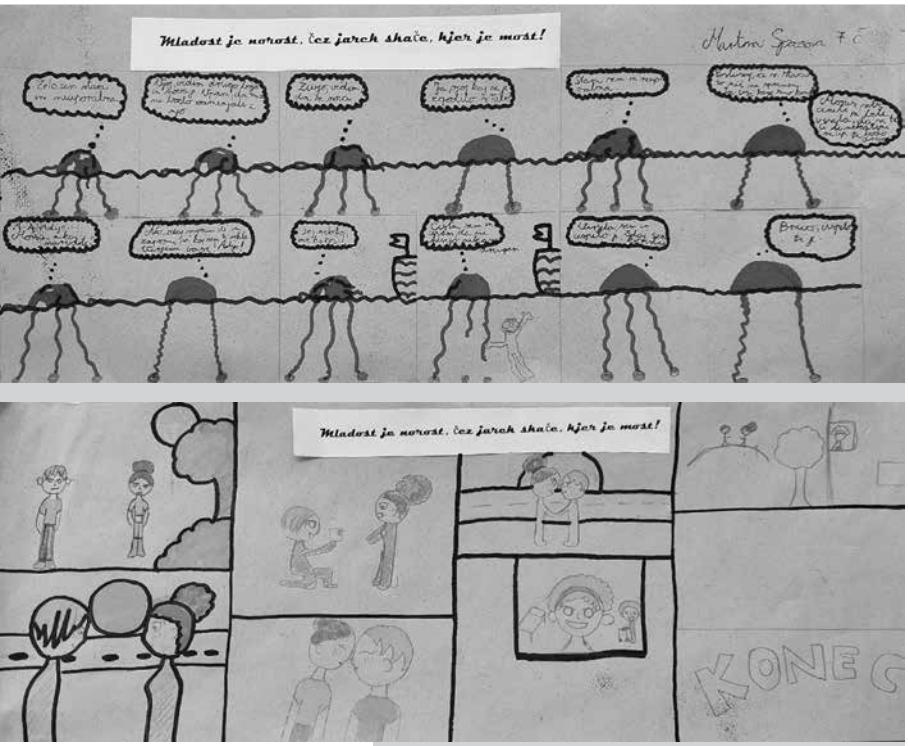

Sliki 4 in 5: Izdelki (stripi) učencev 7. r. na prebrane zgodbe

na razstavi vseh del, v članku pa prilagamo nekaj fotografij najbolj domiselnih stripov.

Učenci so svoja razmišljanja predstavili v zadnji tretjini 2. šolske ure. Pri predstavitvi pesmi so z bučnim aplavzom nagradili interpretacije pesmi, kar je glavni poudarek slam poezije.

RAZSTAVA IZDELKOV

V vitrini pred šolsko knjižnico smo razstavili vse izdelke učencev, najbolj domiselne pa smo izpostavili. Izbor najboljših prispevkov so opravili učenci, saj so z bučnim ali tihim aplavzom sporočili svojo oceno sošolcem. Razstavo so si sedmošolci z zanimanjem ogledali, prav tako je pritegnila tudi učence drugih oddelkov.

ODZIVI UČENCEV, STARŠEV TER DEDKOV IN BABIC NA PROJEKT RASTEM S KNJIGO

Dve šolski uri, ki smo ju namenili nacionalnemu projektu v okviru ur KIZ-a, sta učencem hitro minili. Vsebina in potek sta bila dinamična in zanimiva. Učenci so zavzeto sodelovali in svoja razmišljanja v dokaj skopo odmerjenem času čudovito izrazili v likovnih podobah stripa ter pesmih in drugih literarnih razmišljanjih.

Kar četrtina jih je nagovorila svoje starše ali dedke in babice, da so sodelovali in z nami delili razmišljanja o mladosti ter zreli starosti. Napisali so ogromno zanimivih in hudomušnih mnenj, v nadaljevanju izpostavljam le peščico:

»Vse bolj zaupamo vase, vse bolj cenimo svoj prosti čas in zdravje. Otroci so naš zaklad.«

»Kako se naučiš peljati kolo, kako se zamenja avtomobilska guma in kako se šiva in kako je, ko se zbodeš s šivanko …«

»Da se kmalu postaviš na lastne noge!« (babica)

»Ko si starejši, bolj razmišljaš o vsem in bolj odgovorno ravnaš.«

»Da je za doseganje cilja potrebno vztrajati in se truditi.«

»Z leti ugotoviš, da si se velikokrat preveč obremenjeval zaradi nepomembnih reči in da preprosto vsem ne moreš ugoditi …«

»Sprejmimo vse tisto, česar ne moremo spremeniti …«

»Izobrazba je pomembna. Ne zaradi boljše službe, temveč zaradi širine, ki ti jo da, da lahko z več razumevanja in znanja odrinemo v svet. K temu veliko dodajo tudi knjige. Zato berite, berite, berite!«

»Vrednotim, kaj je pomembno. V prvi vrsti ostati človek.«

Izobrazba je pomembna. Ne zaradi boljše službe, temveč zaradi širine, ki ti jo da, da lahko z več razumevanja in znanja odrinemo v svet. K temu veliko dodajo tudi knjige. Zato berite, berite, berite!

In nekaj odgovorov o njihovih mladostnih željah:

»Da bi postala zelo dobra poslovna ženska, vendar je bilo drugače. Zadovoljila sem se kot prodajalka.«

»Imeti srečno in zdravo družino.«

»Postati profesionalni kolesar!«

»Da bi oče iz Libije prinesel opico.«

»Da si bom hitro našel punce!« (dedek)

»Da dokončam faks, da najdem službo in da se poročim in dobim otroke!«

»Da postanem nekdo, ki bo zadovoljen sam s seboj, srečen, uspešen …«

»Da bi veliko potovala …«

»Mislim, da sem mislila, da bi se mi lahko zgodilo, da mi bo kdo izpolnil kakšno željo. Zdaj vem, da si jo lahko izpolnim samo sama.«

»Želel sem postati pilot. No, to se ni zgodilo, sem pa zadovoljen dedek.«

»Sanjala sem, da bom postala učiteljica in da bom imela tri otroke. Sanje so se mi skoraj povsem uresničile, saj sem mama dveh krasnih deklet in njuna učiteljica za življenje.«

»Želela sem si, da bi bilo vse popolno. To se k sreči ni uresničilo.«

MNENJE RAZREDNIČARKE SEDMOŠOLCEV UČITELJICE SLOVENSKEGA JEZIKA O KNJIGI JAZ SEM ANDREJ

»Mladinsko leposlovno delo Jaz sem Andrej je nadvse dragoceno z vidika številnih motivov, ki kar kličejo k aktualizaciji in poglobljeni diskusiji z našimi najstniki.

Je tudi fantom pomemben zunanji videz? Kdaj priznajo, da imajo težave s svojo samopodobo? Kako najstniki doživljajo ločitev in z njo povezane velike življenjske spremembe, kot je npr. menjava šole in spoznavanje novih prijateljev, simpatij … Na subtilen način se ponazarja pot od prijateljstva, simpatije do ljubezni, ki je »okronana« s prvimi izkušnjami v spolnosti. Iskanje ljubezni pa ni zahtevno le za mlade – tudi odrasli imajo ob tem nemalo dilem. Zdi se, da je v vsem tem kaosu, ki ga doživljata Andrej in njegova mama, najbolj uravnotežena, izkušena, modra in odkrita prav najstarejša književna oseba – babica.«

ZAKLJUČEK NACIONALNEGA PROJEKTA NA NAŠI ŠOLI

Kot je ugotovila avtorica Ručigaj (2017), morajo biti knjige iz projekta Rastem s knjigo skrbno izbrane in takšne, da učencem nudijo dovolj možnosti za razmišljanje, za debate s sovrstniki ter za pogovor s starši in z učitelji. Zato smo veseli, da smo na naši šoli našli kompromis med izbranima darilnima knjigama, namenjenima sedmošolcem. Medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje je bila rdeča nit,

ki je obarvala letošnji projekt, saj je ta tema prisotna tako v obeh darilnih knjigah. Čas nas spremlja od rojstva do konca naše poti. In kljub temu da je spolzek, izmuzljiv in neoprijemljiv, oblikuje naša življenja. Učenci so uživali ob razmišljanjih, kako nam čas kroji življenja, prav tako je bilo prijetno prebirati mnenja staršev ter starih staršev.

***

Učencem smo v projektu skozi odlomke predstavili dve že omenjeni knjigi, ki bi morda ostali spregledani. Ob tem so spoznali tudi oba avtorja. V sproščenem vzdušju so predstavili svoja razmišljanja v obliki pesmi, pripovedi, mnenj in likovne upodobitve (stripa). Naj navedemo, da so učenci dve uri preživeli v knjižnici, kar je svojevrstno doživetje, saj so vrata knjižnice v času epidemije (in še dlje) za učence ostajala bolj ali manj zaprta.

Najbolj izvirna razmišljanja smo nagradili s knjižnimi nagradami, prav tako smo nekaterim staršem in starim staršem poslali knjižne nagrade, ki so nam jih podarile slovenske založbe.

S COBISS-om so se učenci seznanili že pri uri KIZ-a decembra, zato se tokrat temu nismo posvečali. Epidemija (oz. ukrepi za preprečevanje širjenja okužbe z virusom) je tudi letos preprečila obisk splošne knjižnice, kar pa bomo zagotovo nadoknadili v prihodnjih mesecih sprostitve ukrepov.

Veseli smo, da smo projekt Rastem s knjigo izpeljali tudi v šolskem letu 2021/2022 in sodeč po odzivih učencev je bilo druženje z obema knjigama prijetno in navdihujoče. Menimo, da je opisan potek projekta obogatil naše delo in delo učencev, saj je nadpovprečno uspelo medgeneracijsko povezovanje (učenci so vzpostavili stik – telefon, pismo, Skype, Viber …) s svojimi starimi starši, ki živijo v oddaljenih krajih po Sloveniji in zunaj nje. Učenci so bili uspešni tudi pri poustvarjanju ter dodatno motivirani za branje leposlovja. Beležimo povečano izposojo dela Jaz sem Andrej.

Projekt Rastem s knjigo nas vsako leto bolj navdihuje in bogati, saj učence in njihove starše nagovarja in pritegne vsebina izbranih del in krog povezovanja s šolo ter knjižnico se s tem čudovito nadgradi. ●

Viri in literatura

Javna agencija za knjigo (21. 2. 2022). *Rastem s knjigo*. Https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo.

Ručigaj, K. (2017). Kako v učnem procesu uporabiti knjigo iz projekta Rastem s knjigo. *Slovenščina v šoli, 20*(1), 39–44.

Slam Poezija (2021). Dostopno na: http://www.talentiran.si/index. php?option=com_content&view=article&id=3065&catid=140&Itemid=622 (28. 11. 2022).

Sušec, Z., Žumer, F. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport; Zavod RS za šolstvo.

VESNA JANEŽIČ, univ. dipl. bibliotekarka in prof. teologije ter specialistka zakonske in družinske terapije, zaposlena na Osnovni šoli Toma Brejca Kamnik.
Naslov: Osnovna šola Toma Brejca Kamnik, Šutna 39, 1241 Kamnik
E-naslov: vesna.janezic@guest.arnes.si

Knjižničarka v vlogi koordinatorice poučevanja slovenščine kot drugega/tujega jezika

STROKA IN PRAKSA

Librarian in the Role of Coordinator of Teaching Slovene as a Second/Foreign Language

Jerneja Stoviček

UDK 373.3:811.163.6

Izvleček

V prispevku je na začetku na kratko predstavljen problem slovenščine kot drugega/tujega jezika v osnovni šoli in z vidika učenca priseljenca njegovo nezadostno reševanje na sistemski ravni. Slednje posamezne šole, ki so temu problemu bolj izpostavljene, sili v iskanje lastnih inovativnih rešitev in možnosti. Eno takih rešitev je leta 2016 predstavljalo trimesečno sodelovanje OŠ Zalog z Oddelkom za slovenistiko Filozofske fakultete v Ljubljani, ki je kot primer dobre prakse predstavljeno v jedru tega prispevka.

Ključne besede:

slovenščina kot drugi/tuji jezik, osnovna šola, učenci tujci, učenci priseljenci, Filozofska fakulteta v Ljubljani, študenti, sodelovanje po vertikali

Keywords:

Slovene as a second/foreign language, elementary school, foreign pupils, immigrant pupils, Faculty of Arts in Ljubljana, students, vertical collaboration

Abstract

The article's introduction briefly presents the problem of Slovene as a second/foreign language in elementary school and how it is being inadequately addressed at the systemic level in the eyes of an immigrant pupil. This has forced individual schools that are more burdened by this problem to find their own innovative solutions and options. One such solution was the three-month collaboration in 2016 between Zalog Elementary School and the Department of Slovene Studies at the Faculty of Arts in Ljubljana, which is presented in the body of this article as an example of good practice.

SLOVENŠČINA KOT DRUGI/ TUJI JEZIK NA OŠ ZALOG

Osnovna šola Zalog je ena tistih ljubljanskih osnovnih šol, ki jih obiskuje veliko učencev iz bivših jugoslovanskih republik oz. takih, ki jih na ozemlje bivše Jugoslavije vežejo družinske in širše sorodstvene vezi.

Osnovna šola Zalog je ena tistih ljubljanskih osnovnih šol, ki jih obiskuje veliko učencev iz bivših jugoslovanskih republik oz. takih, ki jih na ozemlje bivše Jugoslavije vežejo družinske in širše sorodstvene vezi. V grobem jih lahko delimo na tiste, ki so iz izvorne države komaj prišli in imajo zato status učenca tujca z vsemi pripadajočimi prilagoditvami (ZOsn, 10., 64. in 69. člen; Pravilnik, 15. in 28. člen), ter tiste, ki so pri nas že nekaj časa in statusa tujca nimajo več. Prvi se na naše okolje šele privajajo in se slovenščine učijo na novo, drugi pa naj bi slovenščino kot enega temeljnih dejavnikov integracije že znali in naj dodatnega pouka v tem smislu ne bi več potrebovali. Vendarle pa je to, vsaj kar zadeva znanje slovenskega jezika, zelo poenostavljena predstava, ki jo vsiljuje sistem. Natančnejša analiza namreč hitro pokaže precej drugačno sliko, saj učenci, ki so pri nas dalj časa, slovenščino govorno, za potrebe vsakdanjega sporazumevanja, sicer res bolj ali manj obvladajo, težava pa nastane, ko se morajo izkazati z določenim pisnim izdelkom ali razumevanjem zahtevnejših besedil. Na tej ravni je njihovo znanje slovenščine po navadi še vedno nezadostno, in če se ga ne ustrezno nadgradi, bo funkcionalna pismenost takega učenca na dolgi rok ostala vprašljiva. Pri urejanju opisane problematike na sistemski ravni se tako zdi, da se pozablja predvsem dvoje: prvič, da je »učenje jezika /…/ dolgotrajen in načrtovan proces«, in drugič, da se »poučevanje drugega jezika kot jezika okolja /…/ razlikuje od poučevanja prvega jezika in tujega jezika« (Knez, 2020, str. 30).

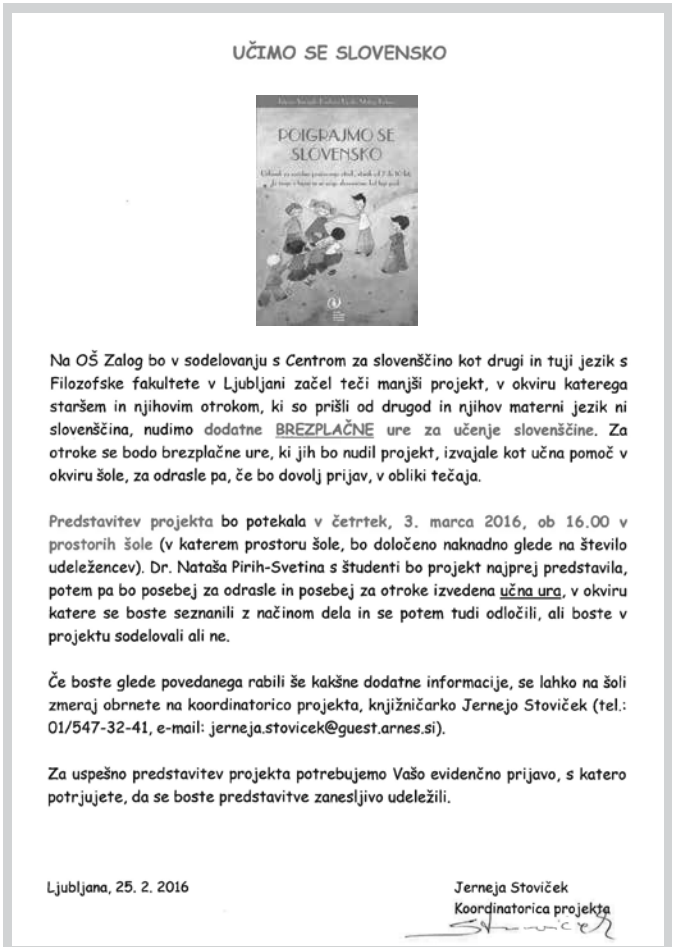

UČIMO SE SLOVENSKO

POIGRAJMO SE SLOVENSKO

Na OŠ Zalog bo v sodelovanju s Centrom za slovenščino kot drugi in tuji jezik s Filozofske fakultete v Ljubljani začel teči manjši projekt, v okviru katerega staršem in njihovim otrokom, ki so prišli od drugod in njihov materni jezik ni slovenščina, nudimo dodatne BREZPLAČNE ure za učenje slovenščine. Za otroke se bodo brezplačne ure, ki jih bo nudil projekt, izvajale kot učna pomoč v okviru šole, za odrasle pa, če bo dovolj prijav, v obliki tečaja.

Predstavitev projekta bo potekala v četrtek, 3. marca 2016, ob 16.00 v prostorih šole (v katerem prostoru šole, bo določeno naknadno glede na število udeležencev). Dr. Nataša Pirih-Svetina s študenti bo projekt najprej predstavila, potem pa bo posebej za odrasle in posebej za otroke izvedena učna ura, v okviru katere se boste seznanili z načinom dela in se potem tudi odločili, ali boste v projektu sodelovali ali ne.

Če boste glede povedanega rabili še kakšne dodatne informacije, se lahko na šoli zmeraj obrnete na koordinatorico projekta, knjižničarko Jernejo Stoviček (tel.: 01/547-32-41, e-mail: jerneja.stovicek@guest.arnes.si).

Za uspešno predstavitev projekta potrebujemo Vašo evidenčno prijavo, s katero potrjujete, da se boste predstavitve zanesljivo udeležili.

Ljubljana, 25. 2. 2016

Jerneja Stoviček
Koordinatorica projekta

Slika 1: Priloga vabila

SODELOVANJE Z ODDELKOM ZA SLOVENISTIKO FF V LJUBLJANI

Prošnja za pomoč

Na podlagi opisanega spoznanja, in ker sem se nekajkrat pobliže srečala s problematiko teh učencev, predvsem z njihovimi stiskami zaradi neznanja oz. neustreznega znanja slovenščine, sem se konec januarja 2016 odločila, da bom zanje v okviru knjižnice skušala nekaj narediti. Obrnila sem se na profesorja dr. Marka Stabeja z Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete v Ljubljani, mu na kratko predstavila problematiko učencev tujcev in kmalu dobila prijazen odziv s sporočilom, da nam bodo na tem področju skušali po svojih najboljših močeh pomagati. Ker je to bilo ravno v času, ko se je začenjal drugi semester študijskega leta, je bilo sodelovanje z našo šolo umeščeno v okvir predmeta poučevanje slovenščine kot tujega jezika v 2. letniku magistrskega študija slovenistike pri prof. dr. Nataši Pirih Svetina.

Prvi stik

Prof. dr. Nataša Pirih Svetina nas je obiskala februarja. Predlagala je uvodno srečanje, ki bi se ga udeležili učenci, ki rabijo pomoč, njihovi starši ter študentke, ki bodo v okviru njenega predmeta pripravljene sodelovati. Koordinacijo v zvezi s tem sem na šoli prevzela jaz in tako smo začeli. Najprej sem od učiteljev pridobila podatke o učencih, ki bi potrebovali tovrstno

Učenci, ki so pri nas dalj časa, slovenščino govorno, za potrebe vsakdanjega sporazumevanja, sicer res bolj ali manj obvladajo, težava pa nastane, ko se morajo izkazati z določenim pisnim izdelkom ali razumevanjem zahtevnejših besedil.

učno pomoč, nato sem o vsem obvestila njihove starše ter jih posebej za to, da jim stvari predstavim, povabila v šolo. Zavedala sem se namreč, da pri vabljenju osebni pristop pomeni mnogo več kot samo listek z napisanim vabilom.

Sodelovanje

Tretjega marca 2016 smo v popoldanskih urah tako na šoli imeli dogovorjeno skupno srečanje naših učencev in njihovih staršev s prof. dr. Natašo Pirih Svetina in njenimi študentkami. Učencev je bilo 27, študentk 17. Srečanje je bilo zelo prijetno, za kar je s svojo dobro voljo in neposrednostjo po eni strani poskrbela profesorica, po drugi strani pa študentke, ki so takoj po uvodnem delu pristopile k učencem in njihovim staršem ter jih zapletle v sproščen pogovor. Medtem je po prostoru krožil list papirja s tabelo, v katero je vsaka študentka vpisala ime in priimek svojega bodočega učenca, lahko tudi dveh ali treh, termin izvajanja učne ure ter stike njihovih staršev, kar je pomenilo, da za njihovo medsebojno komuniciranje (npr. morebitne odsotnosti ipd.) ne bo potrebna šola kot posrednik, ampak se bodo o vsem dogovarjali sami. Študentke so nato učence odpeljale v učilnico na prvo učno uro, kjer so se z njimi s pomočjo Slike jezika[1] igrale različne igre, dve izmed njih pa sta v drugi učilnici na podoben način poskrbeli za starše. Slednje je bilo podlaga za to, da so se na šoli poleg dodatnih ur slovenščine za učence začele izvajati tudi ure slovenščine za starše, in sicer dvakrat tedensko v obliki začetnega in nadaljevalnega tečaja. Srečanje je izzvenelo v resnično sproščenem vzdušju in dobrem počutju vseh udeležencev.

Nastopil je čas realizacije načrtovanega. Ob prvem obisku na šoli se je vsaka študentka najprej oglasila v knjižnici, kjer je dobila vse potrebne informacije za izvajanje učnih ur (učilnica za poučevanje, prevzem ključev, možnost fotokopiranja, izposoje gradiv itd.), pokazali smo ji, kje učenca/-e prevzame in kam ga/jih po končani uri odpelje, seznanili pa smo jih tudi z možnostjo vzpostavitve stika z učitelji posameznih učencev. Po prvem obisku na šoli so bile študentke pri izvajanju učnih ur povsem samostojne.

Tako je poučevanje slovenščine kot drugega jezika za učence in starše na šoli teklo od začetka marca do konca maja 2016. Za učence je bilo skupno izvedenih 179 pedagoških ur, za starše 22. Tečaja za starše, začetnega in nadaljevalnega, se je udeležilo skupaj 18 staršev, pri čemer je njihova udeležba zaradi izmenskega delovnega časa v službi zelo nihala. Kljub temu so prihajali, kolikor je bilo mogoče redno.

Zaključek uspešnega sodelovanja

Drugega junija 2016 smo v popoldanskem času ob nekaj prigrizka in obilo dobre volje izvedli zaključek našega sodelovanja. Potekal je v dobrem razpoloženju, in kot je bilo razbrati, so bili z izpeljanim zelo zadovoljni prav vsi udeleženci. Na koncu je vsak učenec svoji učiteljici študentki izročil majhno presenečenje in se s tem simbolično zahvalil za vse brezplačne ure in trud, ki ga je vložila vanj. Kasneje smo se vsaki od študentk zahvalili tudi kot šola, in sicer z izdajo potrdila o opravljenem prostovoljnem delu v obliki učne pomoči in podpornega pouka slovenščine.

Odzivi udeležencev sodelovanja

Kot je bilo že omenjeno, je sodelovanje potekalo v okviru predmeta poučevanje slovenščine kot tujega jezika v 2. letniku magistrskega študija slovenistike, zaradi česar so študentke na koncu izdelale tudi poročilo s končno refleksijo o opravljenem delu. Iz poročil je bilo razbrati, da so se na dodatnih urah slovenščine učenci dobro počutili, da so radi sodelovali in da so se teh ur tudi zelo veselili. To je bilo med drugim zaznati tudi v pogovorih z učenci in njihovimi starši na šoli. Za študentke je bila to večinoma nova izkušnja, saj so, kot so zapisale nekatere, prakso dotlej opravljale večinoma na srednjih šolah in z učenci, katerih materni jezik je slovenščina, medtem ko z osnovnošolci, ki jim slovenščina predstavlja drugi jezik, in v okviru tega še z mlajšimi učenci razredne stopnje, niso imele izkušenj. Tiste, ki so poučevale dva ali pa celo kakega učenca več, so se poleg tega srečale tudi z izzivom sočasnega prilagajanja učnega procesa različnim starostnim

1 Slika jezika: slikovno gradivo za poučevanje slovenščine kot drugega/tujega jezika. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2013.

stopnjam učencev in njihovemu različnemu znanju slovenščine. Vse pa so na koncu zapisale, da so za to svojo izkušnjo hvaležne, saj so po eni strani za učence naredile nekaj dobrega, po drugi strani pa tudi same ob delu z njimi ogromno pridobile in se novega naučile. Poudarile so tudi, da bi bilo treba s tovrstno obliko sodelovanja v prihodnje nadaljevati oz. v študij vnesti čim več tovrstne prakse. Da so se tudi starši na tečaju slovenščine počutili dobro, je med drugim pokazal čas, saj so se še dolgo po zaključku našega sodelovanja vrstili telefonski klici z vprašanji, ali na šoli še izvajamo tečaj slovenščine za starše. Podobno je bilo z učitelji, ki so me kot koordinatorico še kako leto ali dve spraševali, ali bomo s to obliko sodelovanja nadaljevali. Dejstvo namreč ostaja, da so priseljeni učenci do dodatnih ur slovenščine v osnovni šoli, sistemsko gledano, upravičeni le toliko časa, dokler imajo status tujca, to pomeni leto ali morda nekaj več, po izgubi tega statusa pa so, jezikovno gledano, prepuščeni sami sebi oz. se z njihovim pomanjkljivim znanjem slovenščine ubadajo predvsem učitelji oz. šola. Posledica tega je pogosto žalostno dejstvo, da ti učenci na koncu niso pismeni v prav nobenem jeziku, ne v svojem maternem niti ne v našem slovenskem. Vemo pa, da je »dobro znanje jezika okolja oz. učnega jezika /…/ prvi pogoj za uspešno šolanje in vključevanje vsakega posameznika v družbo.« (Knez, 2020, str. 4)

Slika 2: Nagovor pomočnika ravnatelja ob zaključku srečanj

Slika 3: Skupinska fotografija ob zaključku

Viri in literatura

Zakon o osnovni šoli (ZOsn), 10., 64. in 69. člen.

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli, 15. in 28. člen.

Mihaela Knez, Matej Klemen, Damjana Kern, Katja Kralj (2020). *Učni načrt. Program osnovna šola. Začetni pouk slovenščine za učence priseljence. Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje.* [Elektronski vir]. 120–180 ur. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Str. 4. Dostopno na: Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik (centerslo.si).

MAG. JERNEJA STOVIČEK, univ. dipl. kom., zaposlena na Osnovni šoli Zalog.
Naslov: Osnovna šola Zalog, Cerutova ulica 7, 1000 Ljubljana
E-naslov: jerneja.stovicek@guest.arnes.si

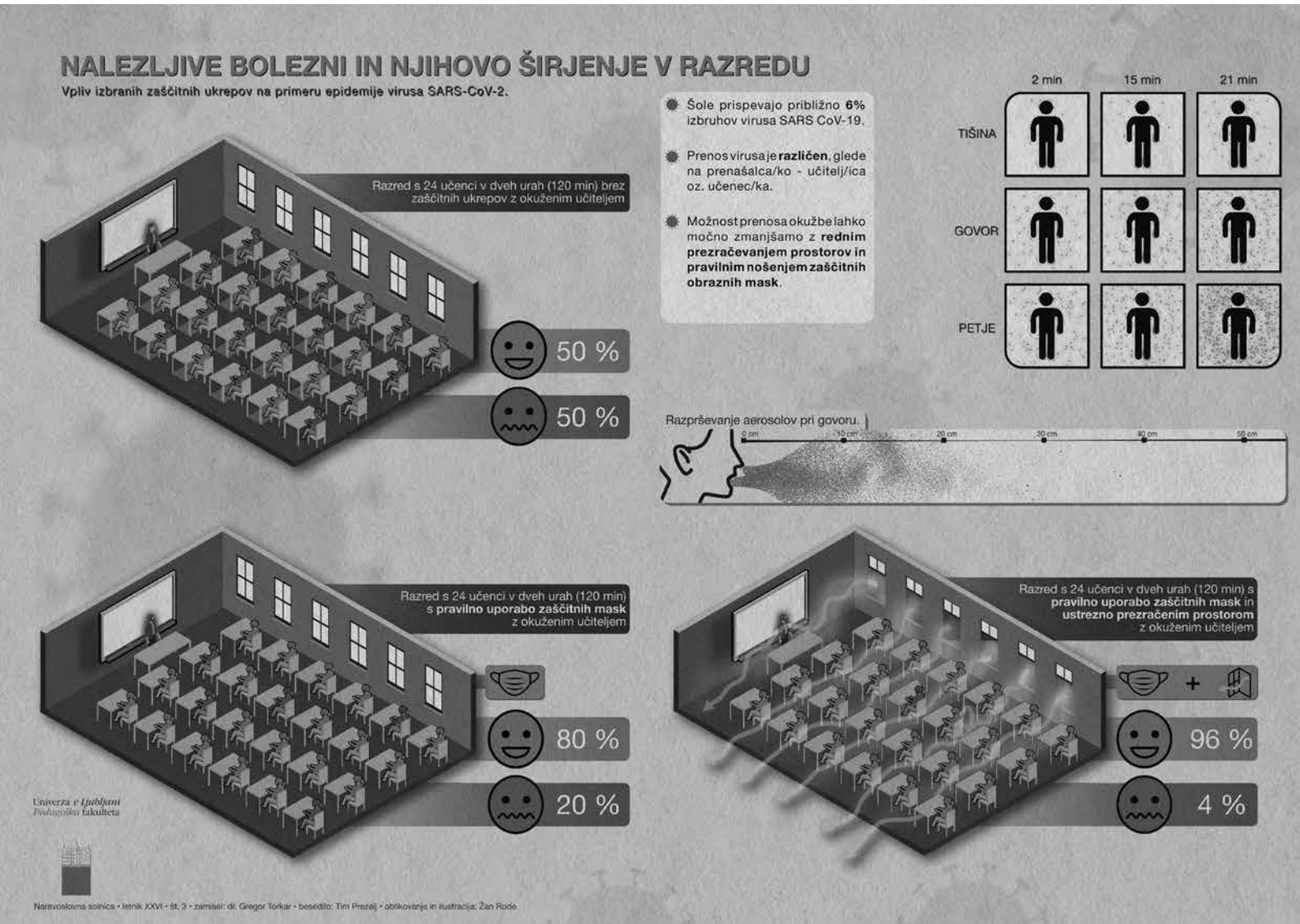

Skupinsko glasno branje na predmetni stopnji

STROKA IN PRAKSA

Group Reading Aloud at the Lower Secondary Level

Sonja Drovenik

UDK 028.5:373.3

Izvleček
V šolski knjižnici je ena od osnovnih dejavnosti spodbujanje branja na najrazličnejše načine. V članku predstavljam eno od potencialnih dejavnosti, ki jo izvajamo, to je skupinsko glasno branje. Poleg tega da se z učenci pogovarjamo o pomenu branja, učenci glasno berejo, hkrati pa jih z branjem knjige spodbudimo k izposoji le-te.

Ključne besede:
šolska knjižnica, branje, glasno branje, knjižnična informacijska znanja

Keywords:
school library, reading, reading aloud, library and information knowledge

Abstract
One of the basic activities in a school library is promoting reading in diverse ways. The article presents one potential activity that can be implemented, i.e., group reading aloud. In addition to talking with pupils about the importance of reading, the pupils also read aloud and through that become motivated to borrow the book.

UVOD

»Šolska knjižnica je sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela v šoli in je namenjena vzgojno-izobraževalnemu procesu ter potrebam učencev in delavcev šole, zato je pomembno, da se vključuje v delo na šoli.« (Medved, 2020, str. 4) Dejavnosti, aktivnosti in pouk ter naloge šolske knjižnice so vsako šolsko leto natančno načrtovane ter zapisane v letnem delovnem načrtu šole. „Knjižničar na začetku šolskega leta skupaj z učitelji posameznih predmetov sestavi letno pripravo za medpredmetno področje knjižnična informacijska znanja, v katero vključi cilje in tiste vsebinske sklope, ki jih bo v danih pogojih, glede na sposobnosti in znanje učencev ter glede na okolje, lahko izvedel." (Sušec, 2005, str. 19) V načrt vključujemo tudi motivacijo za branje.

Eno osnovnih poslanstev šolske knjižnice je spodbujanje branja, tako leposlovja kot tudi strokovnega gradiva.

Eno osnovnih poslanstev šolske knjižnice je spodbujanje branja, tako leposlovja kot tudi strokovnega gradiva. Učiteljice slovenskega jezika že od 1. razreda naprej veliko berejo svojim učencem in tudi učiteljice 2. in 3. vzgojno-izobraževalnega obdobja še vedno berejo učencem, kolikor se le da. Prav tako pri urah knjižničnega informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ) učencem od 1. do 9. razreda beremo skladno z načrtovanim.

Ena najstarejših oblik spodbujanja branja je tudi bralna značka, v kateri naša šola sodeluje od šolskega leta 1970/1971. Vsa leta ob zaključku projekta povabimo določenega avtorja, da obišče naše učence. Ti se na obisk pripravijo s prebiranjem avtorjevih del. Tudi ZPMS Domžale na prireditvi za zlate bralce organizira obisk slovenskih in tujih mladinskih avtorjev, tako da se mladim bralcem sami predstavijo in jih navdušijo za njihova dela.

Ena najstarejših oblik spodbujanja branja je tudi bralna značka, v kateri naša šola sodeluje od šolskega leta 1970/1971.

Zadnja tri leta avtorji niso mogli obiskati mladih bralcev zaradi epidemije. Lani je Društvo Bralna značka Slovenije ponudilo mentorjem možnost srečanja na daljavo, ki so ga ti izkoristili. Letos na žalost še ne smemo povabiti na obisk nobenega avtorja. So pa na podružnični šoli pripravili dogodek Noč na šoli s knjigo. Udeležilo se ga je 164 učencev, ki so uspešno opravili bralno značko, in 12 učiteljev. Ob napovedi tega dogodka so se štirje učenci 8. in 9. razreda odločili, da bodo dokončali bralno značko.

Od začetka festivala Bralnice pod slamnikom sodelujemo na različnih prireditvah. Cilji[1] festivala so: motivacija za branje, predvsem izvirne slovenske mladinske književnosti, spodbujanje dejavnosti ob branju, poustvarjalnost in drugih motivacijskih oblik, spoznavanje oz. srečanje z vrhunskimi ustvarjalci mladinske književnosti, dodatno spodbujanje in izobraževanje mentorjev branja, promocija branja v javnosti, povezovanje različnih prizadevanj na področju branja, podpora temu, kar se že izvaja na področju branja in knjige, ter medgeneracijsko povezovanje in povezovanje različnih dejavnikov v določenem okolju.
Tako tudi vsako leto šolo obišče posamezen avtor, učenci, ki se z njim srečajo, pa berejo njegova dela.

Vsa leta sodelujemo tudi pri nacionalnem projektu Rastem s knjigo, ki ga organizira Javna agencija za knjigo RS. Cilji[2] projekta so: spodbujati dostopnost kakovostnega in izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja, promovirati vrhunske domače ustvarjalce mladinskega leposlovja, spodbujati bralno motivacijo šolarjev in njihov obisk splošnih knjižnic, motivirati založnike za večje vključevanje sodobnih slovenskih piscev v založniške programe za mladino ter povečevanje deleža izdanega izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja.

Učitelji vsako leto uporabijo knjigo, ki jo učenci prejmejo, za domače branje. Tako poskrbijo, da učenci knjigo preberejo in se vanjo poglobijo.

Vsako leto ob svetovnem dnevu knjig za otroke (2. aprila),[3] po ozvočenju preberem poslanico, v knjižnici pa pripravim priložnostno razstavo.

Ob svetovnem dnevu knjig (23. aprila), ki ga je leta 1996 razglasil Unesco, pa prvo šolsko uro bere vsa šola (učitelji in učenci). Ta dan na naši šoli je praznik knjige, saj je posvečen promociji branja.

1 Povzeto po: http://www.bralnice.si/.
2 Povzeto po: https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s--knjigo/.
3 Mednarodna zveza za mladinsko književnost IBBY je 2. april, rojstni dan Hansa Christiana Andersena, razglasila za svetovni dan knjig za otroke.

BRANJE

»Branje je okno v svet. Branje je temeljna spretnost, ki omogoča učenje, osebno rast in užitek.« (Standardi, 2011, str. 5) Branje je pojem, ki opisuje dekodiranje zapisanih črk, ki jih pretvorimo v zvočne jezikovne znake. Kadar dovolj časa vadimo, branje postane avtomatiziran proces. To pomeni, da besedilo vedno preberemo brez dodatnega miselnega napora (Kordigel Aberšek, 2000).

Bralno pismen bralec je sposoben brati tekoče in z razumevanjem ter zna fleksibilno uporabljati različne strategije in tehnike branja glede na vrsto besedila in cilj branja.

Širši pojem je »bralna pismenost«. Bralno pismen bralec je sposoben brati tekoče in z razumevanjem ter zna fleksibilno uporabljati različne strategije in tehnike branja glede na vrsto besedila in cilj branja (Pečjak, 2010).

Branje je prijetno in koristno. Pripomore k boljšemu duševnemu zdravju, saj skozi branje lahko predelamo travme, ki so se nam zgodile. S tem se ukvarja tudi biblioterapija, ki je »psihološka metoda zdravljenja z branjem« (Bibliotekarski, 2009, str. 51). Pomaga tudi zmanjševati stres, saj nas prava knjiga odpelje v drugačne svetove.

Branje pripomore k boljšemu duševnemu zdravju, saj skozi branje lahko predelamo travme, ki so se nam zgodile. S tem se ukvarja tudi biblioterapija, ki je »psihološka metoda zdravljenja z branjem«.

S tem ko veliko beremo, nevede pridobivamo informacije, ki nam pomagajo krepiti splošno razgledanost, hkrati pa pridobivamo besedišče, ki je osnova za pisno izražanje.

Z branjem spoznavamo različne junake, njihovo razmišljanje, življenje, odločitve, kar nam pomaga pri razvijanju empatije, da se tudi v resničnem življenje laže postavimo v čevlje drugih ljudi in jih laže razumemo. Razvijajo se tudi naše analitične sposobnosti razmišljanja, izboljšujeta naš spomin ter koncentracija. S pomočjo branja se tudi učimo, zato je pomembno, da razumemo, kaj beremo.

SKUPINSKO GLASNO BRANJE

V šolskem letu 2012/2013 smo na prireditvi za zlate bralce bivše občine Domžale kot šola, ki jih je imela največ (36, kar je pomenilo polovico vseh devetošolcev), prejeli 15 izvodov knjige Uničimo jo! avstralske avtorice Kate McCaffrey. Meni kot knjižničarki in odrasli bralki je bila knjiga zelo všeč, a je kljub temu obležala na polici tako rekoč nedotaknjena. Nekega dne sem tik pred zdajci dobila nadomeščanje v skupini, ki sem jo imela že več kot štirikrat, zato sem se odločila, da poskusim z nečim novim.

Z učitelji se večkrat pogovarjamo, kako precej učencev slabo bere, da imajo nekateri določene težave na področju usvajanja tehnike branja, razumevanja prebranega, kar je povezano s tem, da premalo berejo, zato tudi nimajo bogatega besedišča. Zato sem se odločila za drugačno aktivnost, s katero bomo naslovili dve težavi – slabo branje in predstavitev knjige.

Učence sem posedla v polkrog (ena vrsta), večina učencev je dobila svojo knjigo, nekateri so brali v dvojicah. Na začetku smo se pogovorili o pomenu branja, da bi razumeli, zakaj bomo brali. Nato smo si ogledali knjigo, da so učenci videli, zakaj smo dobili te knjige. Nato smo začeli z branjem. Tega, da upam, da bom kakšnega prepričala, da si knjigo izposodi, jim nisem omenila.

Najprej sem jim jaz prebrala uvod, nato pa so eden za drugim glasno brali. Vsak je prebral 10–15 vrstic besedila. Opozorila sem jih tudi, da bom vsako klepetanje razumela, da se učenec javlja k branju. Na srečo do tega ne pride skoraj nikoli.

Če je v razredu učenec, ki ne želi brati, ker ima s tem resne probleme (disleksija ipd.), se z njim dogovorim, da bere samo naslove poglavij ali da prebere le tri povedi. Tako ga vsaj nekoliko rešim pritiska, pa ga kljub temu vključim v uro. Med branjem tudi razložim posamezne pojme, za katere čutim, da jih učenci ne razumejo, včasih pa tudi kak učenec prosi za razlago. Ob koncu ure si vedno označim, kje ostane posamezna skupina, da lahko naslednjič, če do tega pride, nadaljujemo, kjer smo ostali. Po uri se praviloma vedno zgodi, kar je bila moja skrita želja, da si vsaj kak učenec knjigo izposodi. Odlomek jih spodbudi s svojo vsebino, da jim zbudi radovednost, kaj se zgodi v nadaljevanju.

Po taki pozitivni izkušnji sem se večkrat odločila za takšno obliko dela, še posebej v razredih in skupinah, ki sem jih imela večkrat. Seveda to velja samo za predmetno stopnjo. Tako sem izkoristila nekaj knjig, ki jih imamo po več izvodov in pozabljene stojijo na policah. Nekatere smo včasih uporabljali za domače

branje (pa jih zdaj ne več) ali so bile namenjene za tekmovanje s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje ipd.

Učenci so se zdaj že navadili na to obliko dela in jo imajo radi. Vsako šolsko leto jih pride nekaj vprašat: »Kaj bomo pa letos brali?«

Tudi to, da pred vsako uro ponovimo, zakaj je branje pomembno, povečuje zavedanje učencev o pomenu branja in tako to tudi ozavestijo.

Verjetno vas zanima, kaj smo brali do zdaj:
6. razred: Josip Vandot: Kekec nad samotnim breznom
7. razred: Desa Muck: Pod milim nebom
8. in 9. razred: Kate McCaffrey: Uničimo jo!

Če imate kake druge knjige, ki jih imate v večjem številu izvodov, vam priporočam, da poskusite z njimi. Verjetno bo uspelo tudi vam. Priporočam pa, da se tega lotite s knjigami, ki jih imate vsaj deset izvodov, da jih lahko razdelite med učence, da lahko ves čas spremljajo branje.

SKLEP

Branje je temelj za učenje, bralno pismenost, bogato besedišče, s katerim laže ubesedimo dogodke, navodila, čustva, laže povemo stvari bolj natančno in zanimivo, predvsem pa je tudi naša pot do empatije. Več preberemo, več značajev ljudi spoznamo, ugotavljamo, kaj jih žene in tako jih laže razumemo.

Spodbude za branje so najrazličnejše in vse so dobre ter potrebne. Na začetku sem jih omenila kar nekaj, mogoče sem kako izpustila, predstavila pa sem vam eno, ki pri meni deluje. Poleg tega, da učence pripravim do branja, uporabljam knjige, ki bi drugače obležale na policah, in zvabim nekaj učencev k branju teh knjig. Če boste tudi vi poskusili s skupinskim glasnim branjem, upam, da bo uspelo tudi vam.

Sicer pa: »Branje je potovanje.« ●

Viri in literatura

Bibliotekarski terminološki slovar (2009). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije; Narodna in univerzitetna knjižnica.

Bralnice pod slamnikom (b. d.). Http://www.bralnice.si/.

Kordigel Aberšek, M. (2000). *Mladinska literatura, otroci in učitelji: komunikacijski model »poučevanja«* mladinske književnosti. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Medved, T. (2020). Sodelovanje šolskega knjižničarja z učitelji v osnovni šoli. Šolska knjižnica 29 (2/3), 3–11.

Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Rastem s knjigo (b. d). Javna agencija za knjigo. Https://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s--knjigo/.

Standardi za učenca 21. stoletja (2011). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Sušec, Z., Žumer, F. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja.* Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Sonja Drovenik, prof. slovenščine, zaposlena na Osnovni šoli Domžale.
Naslov: Osnovna šola Domžale, Bistriška cesta 19, 1230 Domžale
E-naslov: sonja.drovenik@guest.arnes.si

O prijateljstvu in vojni ali ko knjige spregovorijo

STROKA in PRAKSA

On Friendship and War or When Books Speak

Nataša Markič

UDK 028.5:373.3

Ključne besede:
šolska knjižnica, OPB, OPP NIS, knjige, prijateljstvo, vojna

Izvleček

Šolska knjižnica je prostor, ki se ga v osnovi razume kot bralno zatočišče, prostor sprostitve, izvajanja medpredmetnih ur ali pa kot v našem primeru prostor tankočutnosti, razumevanja in miru. Z učenci različnih starosti smo se pogovarjali o prijateljstvu, vojni in načinih nudenja pomoči osamljenim in pomoči potrebnim zaradi naravnih nesreč oziroma vojne, ki jo povzroči človek.

Med knjigami, ki nas obkrožajo v šolski knjižnici, dobimo tudi takšne, kot je zapisano v poslanici ob 2. aprilu (leta 2022), ki zdravijo, tolažijo, navdihujejo in učijo. Moramo jih znati poiskati, prebrati in se o njih pogovoriti, da bolje razumemo razmere, dogajanja v naši bližini.

Abstract

The school library is a place that is essentially considered a reading sanctuary, a place of relaxation, of holding cross-curricular lessons or, as in our case, a place of sensitivity, understanding and peace. We talked with pupils of different ages about friendship, war, and ways of offering help to the lonely and those in need of help due to natural disasters or human wars.

The books that surround us in a school library also include ones that heal, comfort, inspire and teach, as was written in missive on 2 April (in year 2022). We must be able to find them, read them and talk about them, so we can better understand the circumstances and events around us.

Keywords:
school library, after-school care, children with SEN

UVOD

O branju in o pomenu in moči besed je bilo napisanega že veliko. Alenka Kepic Mohar je v svoji knjigi *Nevidna moč knjig: branje in učenje v digitalni dobi* (2021) zapisala, da je branje pogosto umik v samoto lastnega sveta, tudi pobeg iz realnosti /…/ (str. 11). Razvojno in z izkušnjami obogateno življenje pa o branju potrjuje naslednja misel: »Branje spreminja naše življenje, življenje spreminja branje,« je zapisala Maryane Wolf.[1] Besede imajo veliko moč, pomen in težo glede na okoliščine, v katerih se jih izreče, zapiše in tudi prejme. Moč besed je izjemna. »*Izgovorjena beseda navdihuje množice, kliče k boju in svari pred uničevalnostjo, spodbuja k spremembam ter opozarja na nepravičnost.*«[2]

Kot šolska knjižničarka se zavedam moči besede. Knjige v šolski knjižnici, ki so del frekventnega knjižnega fonda, so tu z razlogom.

Kot šolska knjižničarka se zavedam moči besede. Knjige v šolski knjižnici, ki so del frekventnega knjižnega fonda, so tu z razlogom. Njihova vsebina in izpovedna moč pridobita na pomenu v medpredmetnih urah, z uporabo v različnih natečajih, projektih, ob predstavitvi knjižnih novosti, razstavah ipd.

V nadaljevanju predstavljam dve dejavnosti, ki smo ju izvajali na šoli z različnimi učenci.

S prvo dejavnostjo smo spodbujali učence 2., 3. in 4. razreda, ki obiskujejo oddelek podaljšanega bivanja (v nadaljevanju OPB), k razmišljanju na temo prijateljstva, medtem ko so se z drugo temo, vojno tematiko, v šolski knjižnici spoprijeli učenci zaključenega razreda, ki obiskujejo osnovnošolski prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom (v nadaljevanju OPP NIS).

SPODBUJAMO PRIJATELJSTVO

Že nekaj let zapored na naši šoli z učenci, ki obiskujejo OPB, sodelujemo v natečaju *Spodbujamo prijateljstvo*. Letos so bili v projekt vključeni učenci 2., 3. in 4. razreda. Prijateljstvo je vrednota, ki jo je treba negovati, razvijati in z njo rasti.

V letošnjem letu smo v projektu izhajali iz trenutnih aktualnih razmer, ki so nastale v naši neposredni bližini.

V 2. in 3. razredu so učenci prisluhnili branju knjige *Zajčkova hišica*[3] ter se o njej pogovorili. Takoj so prepoznali naravno nesrečo ter prijatelje, ki so si med seboj pomagali. Sledilo je ilustriranje vsebine.

Slika 1: Ilustracije drugošolcev po prebrani zgodbi Zajčkova hišica

1 Ameriška profesorica Maryanne Wolf (1950) je ena ključnih raziskovalk procesov branja in pismenosti ter iz tega izhajajoče sposobnosti kritičnega razmišljanja. Pridobljeno 22. 3. 2022 s spletne strani https://www.bukla.si/knjigarna/druzbene-vede/bralec-vrni-se-domov.html.

2 Pridobljeno 22. 3. 2022 s spletne strani https://www.mladinska-knjiga.si/knjige/biografije-resnicne-zgodbe-spomini/moc-besede.

3 Štefan, A. (2020). *Zajčkova hišica*. 1. natis. Ljubljana : Mladinska knjiga. (Zbirka Velike slikanice).

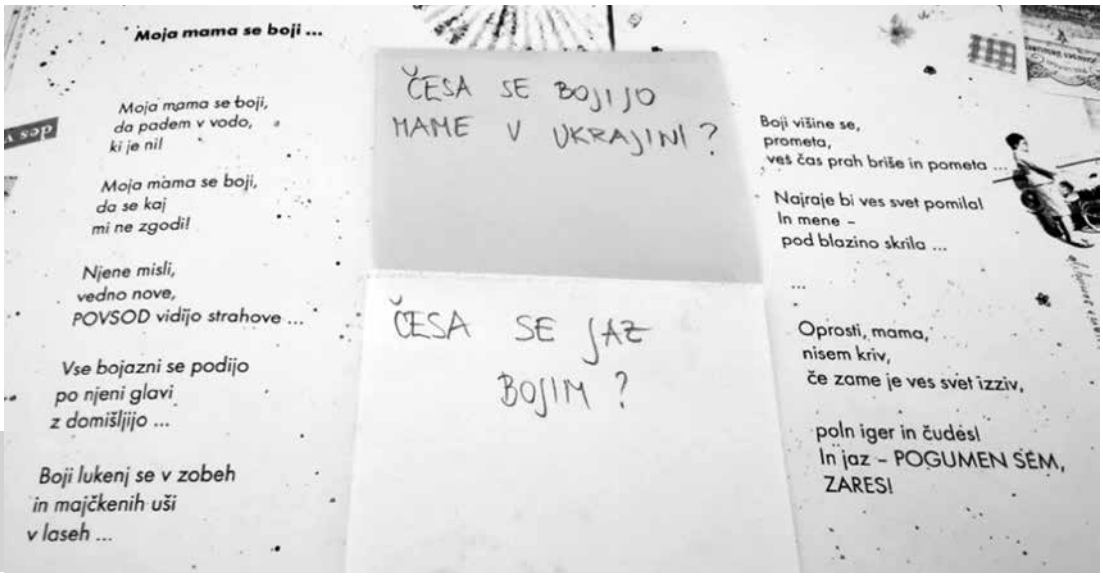

Slika 2: Pesem *Moja mama se boji* z listki za razmišljanje o strahovih

Četrtošolci so poleg prej omenjene knjige spoznali še knjigo *Svetovni spori,*[4] se o obeh knjigah pogovarjali in ju primerjali. V pogovoru, ki je sledil, smo ločili narave nesreče, ki niso neposredno odvisne od človekovega delovanja in nastajajo v naravi, ter vojne, ki jim botruje človek. Prizadeti ljudje, ki izgubijo dom, sorodnike ipd., potrebujejo pomoč, ki jim jo zagotovijo posamezniki in dobrodelne organizacije.

Za oblikovanje plakatov so učenci uporabili modro in rumeno barvo, ki sta barvi ukrajinske zastave. Poleg tega so se odzvali povabilu na šolskem radiu in pomagali pri zbiranju higienskih potrebščin, namenjenih v Ukrajino.

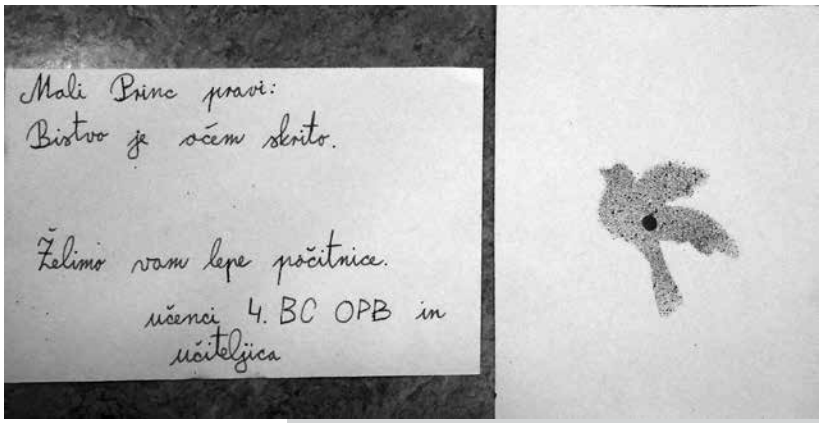

Slika 3: Voščilnice z motivom ptice

Že pred zimskimi počitnicami so četrtošolci izdelali voščilnice z motivom ptice (kot prinašalke miru) in jih podarili sovrstnikom na oddelku s prilagojenim programom, ki je sestavni del naše šole. Tako so spletali niti prijateljstva.

POGOVOR O VOJNI

Pri razredni uri so se učenci kombiniranega oddelka 9./11. OPP NIS udeležili skupne, medpredmetne ure v šolski knjižnici oziroma v čitalnici. V uvodu jim je knjižničarka povedala, kaj vse praznujemo 21. marca (svetovni dan poezije, lutk, downovega sindroma, prvi pomladni dan). Ob prvem pomladnem dnevu ter svetovnem dnevu poezije so tako prisluhnili pesmi *Moja mama se boji* pesnice Barbare Gregorič Gorenc.[5] Svoja razmišljanja o strahovih so zapisali na rumen listek (bojim se kač, pajkov, vojne, bolezni itd.) in na modrega, česa se bojijo mame in otroci v Ukrajini (smrti, lakote, bolezni, raket itd.).

Učenci so hitro razumeli barvno kombinacijo listkov in jo povezali z barvami ukrajinske zastave. Sledil je pogovor o trenutnih razmerah v naši neposredni bližini. Na sosednjih mizah in na okenski polici v čitalnici so bile razstavljene poučne in leposlovne knjige na temo prve in druge svetovne vojne ter 10-dnevne osamosvojitvene vojne v Sloveniji. »Kdor se ne spominja preteklosti, je obsojen na to, da jo bo

4 Spilsbury, L. (2018). *Svetovni spori.* Jezero : Morfemplus. (Otroci v našem svetu).

5 Gregorič Gorenc, B. (2009). Z roko v roki. 1. izd. Ljubljana : Viharnik.

Slika 4: Plakata učencev 4. OPB, ki sta nastala v projektu Spodbujamo prijateljstvo.

Slika 5: Poljudnoznanstvene in leposlovne knjige o prvi svetovni vojni

Slika 6: Poljudnoznanstvene in leposlovne knjige o drugi svetovni vojni

Slika 7: Poljudnoznanstvene in leposlovne knjige o slovenski osamosvojitveni vojni

ponovil« (George Santayana). Ko spregovorijo knjige, se podkrepijo besede iz pogovora. Pogovori o aktualnih temah, ki so težke, se nas dotaknejo, so neskončni, vedno znova odpirajo nova vprašanja. Postavljajo nas v vlogo, kjer moramo biti suvereni, mirni in besede podkrepiti s primeri iz zgodovine, knjige ter tako učence usmeriti na pozitivno razmišljanje in razrešitev trenutne krize.

V razmišljanjih in pogovorih z učenci smo nadgradili kritično mišljenje z ločevanjem med dejstvi in mnenji. Vojna je dejstvo, ki je objektivno in dokazano z begunci in različno povzročeno škodo, medtem ko so mnenja osebna, individualna in oblikovana glede na informacije, zapise in slike, ki jih prejemamo prek različnih medijev (RTV, FB itd.). Med mnenji so se pojavljala: grozno, katastrofa, ubogi ljudje itd.

Navadno, izhajajoč iz zgodovinskih podatkov in dejstev, se vojne, ki terjajo življenja in povzročijo razno škodo, razrešijo kasneje za mizo v pogovoru vpletenih strani.

Sledilo je še branje knjige *Svetovni spori.*

Učenci so spoznali, kaj povzroči spore in kako se ti rešujejo. Ob medijskem poročanju in domačih pogovorih o vojni v Ukrajini so bili učenci zaskrbljeni. Nastale razmere so kljub pogovorom v razredu težko razumeli. Skupna in medpredmetna ura je s pomočjo vsebine poučnih knjig osvetlila odgovore na porajajoča se vprašanja učencev, njihove skrbi in dvome o nastalem položaju. Povedali smo, da na naši hitri cesti in avtocestah v Sloveniji ne vidimo

V razmišljanjih in pogovorih z učenci smo nadgradili kritično mišljenje z ločevanjem med dejstvi in mnenji.

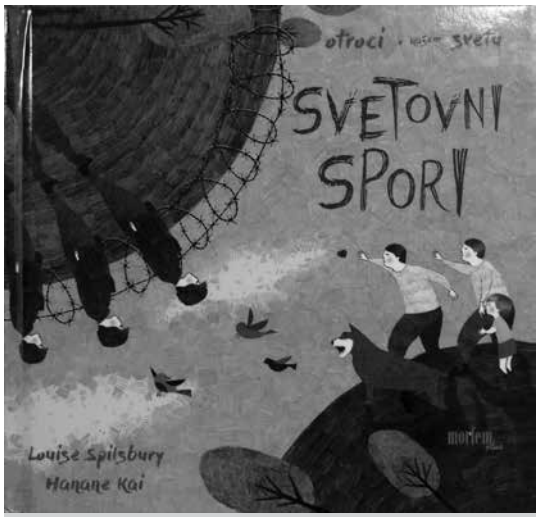

Slika 8: Knjiga, ki je bila izhodišče pogovora o vojni

Bralci smo v osnovi raziskovalci. S prebranimi knjigami si širimo svoje obzorje v domišljijskem in realnem svetu.

več ukrajinskih tovornjakov. Vidimo pa lahko osebne avtomobile in kombije z ukrajinsko registrsko oznako, ki prevažajo begunce proti Italiji in v nasprotni smeri pomoč za ljudi, ki so še ujeti na vojnih območjih. Učenci so zaradi svojih posebnosti, ki so jih zaznamovale v takšni meri, da se šolajo na oddelku s prilagojenim programom, izjemno empatični. Težke teme in vojne razmere v Ukrajini so se jih dotaknile, tako da so po svojih močeh tudi sami prispevali in pomagali pri šolskem zbiranju higienskih pripomočkov, namenjenih v Ukrajino.

Za ohranitev naroda v vojnem času in posledično v kaotičnih razmerah je treba hitro ukrepati. Na varno se spravi zaklade: knjige, slike ipd. Knjige so medij, ki sporoča, da je branje svoboda, nudi priložnost za sanje, odpira nov pogled na svet … Knjige med drugim zdravijo, tolažijo, navdihujejo in učijo. Skupno uro so sklenile besede, ki nam jih je namenila kanadska poslanica ob 2. aprilu (v letu 2022), mednarodnem dnevu knjig za otroke. Naša iskrena želja je, da bi vrstniki naših učencev lahko varno in mirno zaspali v zavetju svojega doma ob dobri zgodbi.

SKLEP

Šolska knjižnica je prostor, ki ga lahko vsestransko uporabimo. Njeno bogastvo ni samo v opremi, je v knjigah. Te nagovarjajo različne starostne skupine bralcev, so lahko nagrajene ali pa samo izstopajo po vsebini, obliki, videzu in tako privabljajo poglede mladih raziskovalcev. Bralci smo v osnovi raziskovalci. S prebranimi knjigami si širimo svoje obzorje v domišljijskem in realnem svetu. Slednjega je včasih dobro dodatno razložiti, osmisliti, nadgraditi. Temu smo sledili med izvedbo projekta Spodbujamo prijateljstvo in med pogovorom o vojni. Oboje smo dobro izpeljali, ker smo prisluhnili knjigam, ki so nam spregovorile … (nas nagovorile in odprle vrata v razmišljanje).

Zapis o uri je objavljen na spletnem naslovu https://www.os-ajdovscina.si/. ●

Viri

Gregorič Gorenc, B. (2009). *Z roko v roki*. 1. izd. Ljubljana: Viharnik.

Kepic Mohar, A. (2021). *Nevidna moč knjig: branje in učenje v digitalni dobi*. 1. izd. Ljubljana: Cankarjeva založba (Zbirka Bralna znamenja).

Spilsbury, L. (2018). *Svetovni spori*. Jezero: Morfemplus (Otroci v našem svetu).

Štefan, A. (2020). *Zajčkova hišica*. 1. natis. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Velike slikanice).

Nataša Markič, dipl. geogr. in dipl. etn. in kult. antrop., zaposlena na Osnovni šoli Danila Lokarja Ajdovščina
Naslov: Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina, Cesta 5. maja 15, 5270 Ajdovščina
E-naslov: natasa.markic@os-ajdovscina.si

POGLED UREDNIKOV

OB 30-LETNICI IZHAJANJA REVIJE

30 letnikov revije Šolska knjižnica

Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo

Prva številka naše in vaše revije je izšla aprila 1991 – moje prvo leto na gimnaziji, ki je imela šolsko knjižnico s knjižničarko Majdo (Steinbuch). Bila sem povprečna obiskovalka in uporabnica šolske knjižnice, ki je čez nekaj let postala ena od vzorčnih šolskih knjižnic. Takrat me seveda revija Šolska knjižnica ni zanimala in niti nisem vedela, da je izhajala. V času študija sem občasno za namene kake seminarske naloge posegla po določenih člankih in določenih številkah. Ob nastopu dela v šolski knjižnici pa sem vedno pogosteje v celoti prebrala vse več člankov, ki so bili objavljeni v reviji. Takšen večji premik k zvesti bralki se je zgodil ob 1. kongresu šolskih knjižničarjev 2004, kjer je bila posebna številka revije v bistvu zbornik prispevkov kongresa. Na kongresu sem že bila med avtorji prispevkov in takrat sem se podrobneje spoznala tudi z navodili, kako napisati strokovni prispevek.

Naslednji korak je bil povabilo k sodelovanju v uredniškem odboru, v začetku občutek negotovosti, dvom in strah, ali sem dovolj strokovno podkovana in ali bom zmogla. Ob podpori in vodenju preostalih članov in odgovorne urednice mag. Majde Steinbuch je šlo in takrat sem že v celoti prebirala prispevke v reviji, nekatere tudi kot recenzentka.

Ob nastopu službe na Zavodu RS za šolstvo je bila naloga glavne urednice revije Šolska knjižnica med opisi del in nalog svetovalke za knjižnično dejavnost in tako sem se lotila dela za revijo še na ta način. V vseh letih urednikovanja sem se ogromno naučila, vedno sem z veseljem prebrala vsak prispevek, ki ste ga avtorji poslali. V zadnjih letih sta mi uredniško delo zelo olajšala gostujoča urednika – Gregor Škrlj in mag. Mateja Drnovšek Zvonar in sem jima za ta njun prispevek res hvaležna. Moja naloga je v zadnjih letih bolj spodbujanje in nagovarjanje vas, kolegov, da se opogumite in vaše bogate izkušnje in primere iz prakse predstavite v obliki strokovnega prispevka. Pridržala sem si tudi pravico, da pregledam zadnje korekture, torej tik preden gre številka v tisk. Moram priznati, da vedno z veseljem vse natančno preberem, tudi zato da ‚ujamem' še kak zdrs pred tiskom, še bolj pa sem vedno znova navdušena nad delom kolegov in nad vsemi prispevki, ki se zberejo za posamezno številko. Brez res velike angažiranosti trenutne gostujoče urednice mag. Mateje Drnovšek Zvonar, urednice na založbi ZRSŠ Simone Vozelj in brez velike vključenosti preostalih članic uredniškega odbora – Andreje, Tadeje, Metke, Alje – bi bile zamude ob izdaji zelo velike in najbrž ne bi uspeli napolniti štirih številk v letniku ter izdati revije v tekočem letu. Tako z veseljem ugotavljam, da nam nekako uspe držati časovni tempo, in sem hvaležna vsem, ki k temu pripomorete.

V vseh teh letih je nastala bogata zbirka prispevkov in kot knjižničarka se že poigravam z mislijo, kako bi vse te primere dobre prakse uredila, naredila gradivo bolj pregledno in da bi bralci laže našli, kar bi potrebovali. Tako je v načrtu pregled primerov dobre prakse po razredih, po predmetih, po knjižničnih vsebinah … Dela nam zagotovo ne bo zmanjkalo. Verjamem, da ob prebiranju prispevkov v reviji tudi sami dobite kak navdih, idejo, ki jo prenesete v svojo prakso. Naj bo tako še v prihodnje – čim dlje in čim bolj redno. ●

Sodelovanje in soustvarjanje revije Šolska knjižnica

Gregor Škrlj, Narodna in univerzitetna knjižnica

Ali lahko z gotovostjo rečem, da je strokovna revija Šolska knjižnica pomembno vplivala na razvoj stroke? Na plemenitenje dela šolskih knjižnic? Na širjenje primerov dobrih praks? Na oranje ledine pri nekaterih aktivnostih in strokovnih odločitvah? Na spodbujanje in oblikovanje novih avtoric in avtorjev? In ne nazadnje tudi name?

Že kot študent bibliotekarstva sem se srečal z revijo Šolska knjižnica, ko sem pri seminarju Šolske knjižnice od predavateljice dr. Silve Novljan dobil temo, ki sem jo z izdelavo seminarske naloge moral natančno raziskati. A takrat se mi ni niti sanjalo, da bom profesionalno kariero začel ravno v šolski knjižnici ter da mi bo revija ponudila strokovne rešitve in praktične primere za delo, kaj šele da bom nekoč pri reviji sodeloval kot avtor prispevkov ter nato še kot član uredniškega odbora in celo gostujoči urednik.

Revija Šolska knjižnica, ki je luč sveta ugledala leta 1991, se je skozi leta kalila, spreminjala, razvijala, oblikovala in preoblikovala v sodobno strokovno publikacijo, ki z objavami zastopa za šolske knjižnice relevantne vsebine.

Revija se je razvijala skupaj z ustvarjalci in bralci. Sledila je spremembam, ki so se dogajale na področju slovenskega in tujega šolskega knjižničarstva.

Spomnim se, da je bil moj prvi prispevek povezan z dejavnostjo v šoli, ki sem jo takrat na novo vpeljal. Predstavil sem svoj vidik vpeljave nove dejavnosti v šolski knjižnici, in sicer knjižno uganko meseca in njene posebnosti. Leta 2011 pa sem prvič prispeval svoj prvi odmev z obiska tujih šolskih knjižnic, ko sem potoval po Finski in spoznaval tamkajšnje knjižnice, knjižnični sistem in zaposlene. Po prvi objavi v reviji so me kolegice (tako strokovne kolegice kot uredniški odbor), ki so spremljale moje delo v osnovnošolski knjižnici, večkrat spodbudile, češ, da naj spišem prispevek, opišem primere dobre prakse in še kaj drugega.

Odločil sem se dodati svoje kamenčke v mozaik šolskega knjižničarstva. S svojimi objavami sem želel širiti novosti, od opisov primerov dobrih praks v šolski knjižnici (od pouka, medpredmetnega povezovanja, predstavitev knjig itd.) do predstavitev in opisa dela šolskega knjižničarja, motivacijskih prijemov za branje, predstavitev uporabnih IKT-orodij, primerov izvedene inventure, prehoda na COBISS3 in katalogizacije, poročil z izobraževanj in še bi lahko našteval. Mislim, da sem v reviji v vseh letih objavil več kot 60 različnih prispevkov.

Nekega lepega dne pa je prišlo tudi uradno povabilo s strani založbe oz. takratne odgovorne urednice, mag. Majde Steinbuch, k uradnemu sodelovanju v uredniškem odboru. Tudi v ta strokovni izziv sem se podal z veliko idejami ter želje po dodatnem znanju.

In po vseh letih lahko povem, da sem se veliko naučil, obogatil svoje znanje, spoznal mnogo odličnih strokovnjakov ter ugotovil, da je v slovenskih šolskih knjižnicah veliko uspešnih knjižničark in tudi knjižničarjev, ki opravljajo svoje delo izjemno dobro ter svoje ideje, zamisli, priprave uspešno prelijejo v obliko strokovnega prispevka ter tako pustijo svoj pečat za vse nadaljnje rodove, ki bodo lahko vedno črpali bogate ideje iz mnogih številk revije.

Ob koncu lahko zagotovo trdim, da je strokovna revija Šolska knjižnica pomembno vplivala na razvoj stroke. In da je plemenitila delo šolskih knjižnic. In širila opise primerov dobrih praks. In marsikdaj orala ledino pri določenih strokovnih odločitvah in aktivnostih. In spodbujala ter sooblikovala marsikatero avtorico in avtorja, tudi mene. Za vsak trenutek skupne strokovne rasti ter ustvarjalnega dela sem izjemno hvaležen in ponosen.

Ob častitljivi obletnici si štejem v čast, da sem lahko soustvarjal pomembno publikacijo, in v želji, da bo še naprej širila odlične vsebine, želim veliko vetra pod krili vseh vpletenih pri nastajanju vsake posamezne številke! ●

MEDOBČINSKI STROKOVNI AKTIVI ŠOLSKIH KNJIŽNIČARJEV

OB 30-LETNICI IZHAJANJA REVIJE

Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela

UVOD

Konec sedemdesetih let 20. stoletja so poleg regijskih aktivov učiteljev, ki so potekali v organizaciji območnih enot Zavoda za šolstvo, obstajali tudi občinski aktivi, ki so združevali učitelje posameznih predmetnih področij. Na srečanjih so se seznanjali z novostmi v stroki, pripravljali izobraževanja in izmenjavali izkušnje. Knjižničarji so sprva sodelovali v slavističnih aktivih.

Zakona o osnovni šoli in o usmerjenem izobraževanju sta 1980 opredelila šolsko knjižnico kot obvezo vsake šole, vendar so knjižnični dejavnosti namenjali malo pozornosti. Ker je šolska knjižnica tudi formalno dobila mesto v šolskih programih, je med knjižničarji naraščala potreba po skupnem delovanju. Dotlej so delo knjižničarja nekaj ur na teden opravljali učitelji (največkrat slavisti), knjižnica pa je bila oblikovana v učilnicah, omarah, na hodnikih. Zaradi neurejenega statusa knjižničarjev in neustreznih delovnih pogojev so se dotedanjim regijskim aktivom pridružili tudi občinski aktivi knjižničarjev. Aktivi so nastali v soglasju s tedanjimi organizacijami (občinska izobraževalna skupnost oz. druge skupne službe občin za družbene dejavnosti), ki so zagotavljale materialne pogoje oz. finančno podporo šolam. Po organizacijski plati pa so se povezovali tudi z aktivi ravnateljev tedanjih občin, ki so skrbeli za organizacijsko in programsko izvedbo knjižnične dejavnosti na šolah.

Aktiv šolskih knjižničarjev Spodnje Savinjske doline

Na območju tedanje Občine Žalec, ki je združevala osem osnovnih šol in eno šolo s prilagojenim programom, je bil 19. 11. 1980 na Osnovni šoli Žalec ustanovni zbor aktiva knjižničarjev. V zapisniku so navedli, da bo aktiv deloval samostojno, ločeno od slavističnega. Za vodjo aktiva je bila na predlog ravnateljske konference imenovana Valerija Pukl, sodelovale pa so še knjižničarke z osnovnih šol Braslovče, Polzela, Prebold, Vransko, Žalec in s šole s prilagojenim programom iz Žalca.

Na aktive so bili redno vabljeni tudi ravnatelji Občinske knjižnice Žalec, kasneje Medobčinske splošne knjižnice Žalec Anica Lesjak, Anka Krčmar in Jolanda Železnik, svetovalka

Ad 2 Člani aktiva so sprejeli tudi osnovne smernice letnega plana, in sicer:

1. V letošnjem letu naj bi se sestali v okviru aktiva še dvakrat.
2. Med zimskimi počitnicami se predvideva strokovno predavanje o mladinski književnosti.
3. Osrednja tema na letošnjih sestankih aktiva naj bi bila enotno **reševanje organizacijskih, kadrovskih in drugih nerazrešenih vprašanj v okviru delovnih nalog knjižničarja na šoli.** Prva in glavna naloga aktiva pa je **opredeliti status knjižničarja kot knjižničarja pedagoga** z vsemi tistimi deli in nalogami, ki jih vsebuje zakon o OŠ in zakon o usmerjenem izobraževanju.

Iz zapisnika ustanovnega Aktiva šolskih knjižničarjev Občine Žalec, 19. 11. 1980

Slika 1: Z ekskurzije v Belo Krajino

Slika 2: Pri Župančiču z učenci

Zavoda za šolstvo, OE Celje Milena Ivšek ter Breda Verstovšek in Janez Meglič, direktorja občinske vzgojno-izobraževalne organizacije (VIO Žalec), ki je skrbela za finančno delovanje šol v Občini Žalec.

Na osnovnih šolah v Občini Žalec so bili pogoji za delovanje šolske knjižnice zelo različni, zato so si knjižničarji prizadevali za izboljšanje pogojev delovanja. Opozarjali so na premajhen prirast knjižničnega gradiva, prostorsko utesnjenost, neustrezne delovne pogoje, premalo finančnih sredstev za delovanje knjižnice, omenjali pa so tudi nerazumevanje ravnateljev in učiteljev o potrebnosti in smiselnosti knjižnične dejavnosti.

Velik del pozornosti so na aktivih namenjali tudi izvajanju programa šolske knjižnice, ki je obsegal strokovno bibliotekarsko delo, individualno svetovalno delo ob izposoji, nastajal pa je tudi program – letna priprava skupinskega bibliopedagoškega dela (knjižna in knjižnična vzgoja). Ob omenjenem so načrtovali in razvijali tudi druge dejavnosti knjižnice (razstave, bralno značko, knjižničarski krožek ipd.). Sprva so programe pripravljale samoiniciativno, ob spodbudi strokovnjakov za šolske knjižnice, kasneje je bilo veliko njihovih predlogov vključenih v letno pripravo knjižničarjev, ki so jo oblikovali na Zavodu za šolstvo.

Članice so pripravile več hospitacijskih nastopov za aktiv, na katerem so predstavljale delo v šolski knjižnici oz. sodobne pristope učenja z viri (knjižne uganke – Marjeta Strožič, projektno delo pri naravoslovnem dnevu Travnik,

Slika 3: Z ekskurzije na Koroško

Slika 4: Pri Prežihovem Vorancu z učenci

Na aktivu je Marjeta Strožič predstavila novo glasilo Šolska knjižnica, ki je naš osnovni priročnik za strokovno in bibliopedagoško delo. Glasilo bo izhajalo dvakrat letno in prinašalo poleg osrednjega strokovnega članka še obilo aktualnosti, zlasti v rubriki Stroka in praksa, ki vabi k sodelovanju vse šolske knjižničarje.

Predstavila je tudi rubriko Moja najljubša knjiga in še posebej povabila šolske knjižnice k sodelovanju. Članke za objavo pošljite na naslov: Marjeta Strožič, OŠ Prebold. Za jesensko številko jih pošljite do junija in za spomladansko do oktobra.

Iz zapisnika Aktiva šolskih knjižničarjev Občine Žalec, 3. 10. 1991

razstave v šolski knjižnici – Valerija Pukl, projektno delo na temo Mozartovo leto – Marija Završnik in projektno delo ob kvizu o Krištofu Kolumbu – Irena Kumer). Članice so organizirale tudi enodnevne strokovne ekskurzije, na katerih so prisluhnile predavanjem (Marjana Kobe, Silva Novljan, Ema Stružnik), si ogledale knjižnice (Knjižnica Petra Pavla Glavarja Komenda, Univerzitetna knjižnica Maribor), se udeležile knjižnega sejma, knjižne razstave Bologna po Bologni, hospitacij (Zdenka Sušec, OŠ Dobrova; Ema Novak, OŠ Domžale) oz. srečanj v organizaciji ZBDS in Društva bibliotekarjev Celje. Sodelovanje z Občinsko matično knjižnico Žalec, danes Medobčinsko splošno knjižnico Žalec, se je po 1. 9. 1988, ko so organizirali srečanje aktiva ravnateljev Občine Žalec s Silvo Novljan, še poglobilo oz. postalo stalnica, predvsem na strokovnem področju (pomoč pri strokovni ureditvi gradiva in drugih strokovnih vprašanjih, izobraževanje in informiranje šolskih knjižničarjev, skupni projekti ipd.). Vzporedno so do 1990 knjižničarji sodelovali tudi na regijskih aktivih oz. pripravljali skupne aktive s slavisti, še posebej na področju prenove pouka slovenščine (uporaba miselnih vzorcev), filmske vzgoje (Vladimir Donaj, Vitan Mal), literarnih ustvarjalcev (Andrej Blatnik, Berta Golob), bralne značke, občasno so organizirali tudi skupne ekskurzije (Bevkova Zakojca).

Ves čas so si članice aktiva prizadevale za izboljšanje položaja knjižnic in knjižničarjev ter aktivno sodelovale s pripombami in pobudami, saj so bili knjižničarji večkrat spregledani (npr. pri Zakonu o osebnem dohodku, pri sistemu napredovanj, standardih in normativih). V veliko pomoč so jim bili pri tem stanovske organizacije (ZBDS), posamezniki na lokalnem nivoju (direktorica občinske vzgojno-izobra-

Šolske knjižničarke Spodnje Savinjske doline želimo ponovno uvesti aktiv šolskih knjižničark, ki je deloval na našem območju do uvedbe študijskih skupin. V zadnjem času ugotavljamo, da študijske skupine večkrat potekajo prek spletnih učilnic in ni veliko priložnosti za medsebojno izmenjavo izkušenj in mnenj. Na študijskih skupinah se po navadi tudi posvetimo specifičnim strokovnim vprašanjem in je manj možnosti za debatiranje in razreševanje čisto vsakdanjih težav, s katerimi se knjižničarji srečujemo. Knjižničarke imamo poleg pedagoškega dela z učenci tudi čisto specifično strokovno delo in za nasvet ne moremo vprašati kolegov učiteljev, zato bi bilo druženje s knjižničarkami bližnjih šol v veliko strokovno oporo.

Že doslej smo se enkrat letno srečevale v organizaciji Medobčinske matične knjižnice Žalec, ki nas je na sestanku seznanila z novostmi iz stroke, v njeni organizaciji je potekala izvedba slovenskega knjižnično-muzejskega kviza, projekt ministrstev za kulturo in šolstvo za sedmošolce Rastemo skupaj in druge dejavnosti. Na zadnjem takem sestanku 2. 12. 2010 je Irena Verbič v imenu splošne knjižnice povedala, da si tudi vnaprej želijo sodelovanja s šolskimi knjižnicami, bili bi pripravljeni tudi podpreti skupne projekte, ki bi se izvajali na šolah ali v soorganizaciji. Predvsem jih zanima promocija branja med mladimi in spodbujanje obiskovanja splošnih knjižnic.

Iz prošnje aktivu ravnateljev za ponovno uvedbo aktiva šolskih knjižničark, 3. 1. 2011

Osebna izkaznica aktiva knjižničark Spodnje Savinjske doline

Vodje
- Valerija Pukl (1980–1987, 1988–1989),
- Marjeta Strožič (1987–1988, 1990–1993),
- Marija Završnik (1993–1997),
- Alja Bratuša (1997–2000, 2011–2022).

Sodelujoče šole, nekdanje in **sedanje knjižničarke**
- Osnovna šola Braslovče: Marica Hribernik, Slavica Uplaznik, Irena Kumer, **Simona Kronovšek;**
- Osnovna šola Griže: Angela Klun, Breda Veber, **Polona Jelen;**
- Osnovna šola Petrovče: Breda Šip, Andreja Kolenc, **Tatjana Krajnc Barič;**
- Osnovna šola Polzela: Valerija Pukl, **Alja Bratuša;**
- Osnovna šola Prebold: Rozka Kobale, **Marjeta Strožič;**
- Osnovna šola Šempeter: Marjeta Mikola, Nevenka Poteko, Barbara Cotič Papotnik, Natalija Knez, **Tideja Potrč;**
- Osnovna šola Vransko: Julka Golob, Marija Završnik, **Katja Brezovnik;**
- I. osnovna šola Žalec: Margit Juteršek, Mojca Zelen, **Urška Kolar Jaušovec;**
- II. Osnovna šola Žalec: **Natalija Bregar;**
- Waldorfska šola: **Jerneja Kolar** (od 2022).

Srečanja: redno vsako leto enkrat do štirikrat (1980–2000; 2011–2022); med letoma 2000 in 2011 nas je enkrat letno sklicala Medobčinska splošna knjižnica Žalec (Irena Verbič, knjižničarka, zadolžena za šolske knjižnice).

ževalne organizacije Breda Verstovšek), šolski knjižničarji iz drugih občin (Irena Šketa iz Laškega, Nataša Kuštrin Tušek iz Nove Gorice), z imenovanjem svetovalke za knjižnično dejavnost Eme Stružnik in oblikovanjem predmetne skupine za knjižnično dejavnost (1990) se je v reševanje položaja šolskih knjižničarjev vključil tudi Zavod za šolstvo.

Od 1991 dalje so v aktivu največ časa namenili uvajanju računalnika v šolsko knjižnico. Pri tem so se članice intenzivno seznanjale z računalniškimi programi (SAOP, Nova Gorica in iRose, Laško), dejavno računalniško obdelovale knjižnično gradivo in si medsebojno pomagale. Pri strokovni obdelavi gradiva so jim redno pomagale knjižničarke Občinske matične knjižnice Žalec. V 1991 je začela izhajati revija Šolska knjižnica, v kateri so članice aktiva večkrat objavljale.

Leta 1992 je Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje sprejel sklep, da se šolske knjižničarje uvrsti med pedagoške delavce, in se

Slika 5: Z učenci v Prekmurju

Slika 6: Knjižničarke na Otoku ljubezni

Slika 7: Knjižničarke pri Mišku Kranjcu

Slika 8: Z ekskurzije na Krasu

strinjal z elementi dela šolskega knjižničarja. Urejen položaj se kaže tudi v delovanju aktiva, saj so se knjižničarke začele več ukvarjati s programom dela šolske knjižnice. Veliko so se udeleževale strokovnih izobraževanj (Bibliopedagoška šola, srečanja v Pionirski knjižnici, posvetovanja ZBDS) in si redno izmenjevale informacije. Začele pa so tudi v sodelovanju z Občinsko knjižnico Žalec izvajati več skupnih projektov.

Zaradi intenzivnega izobraževanja v času uvajanja devetletne osnovne šole, ko se je strokovno povezovanje šolskih knjižničarjev krepilo prek študijskih skupin in mentorske mreže šol, je aktiv knjižničarjev v obdobju od 2000 do 2010 zamrl. Delno je bila to tudi posledica razpada Občine Žalec na več manjših občin. Kljub temu pa so se šolske knjižničarke redno enkrat letno sestale na povabilo Medobčinske splošne knjižnice Žalec, kjer so se seznanjale z aktualnimi informacijami in izvajale skupne akcije.

Leta 2011 smo soglasno sprejeli sklep za oživitev aktiva knjižničarjev, ki smo ga poimenovali aktiv knjižničarjev Spodnje Savinjske doline. Prošnjo smo naslovili na aktiv ravnateljev, ki se je strinjal in nam odtlej omogoča redno delovanje aktiva. Vsako leto je sklicatelj aktiva druga šola (po abecednem redu), sestajamo se tudi v prostorih Medobčinske splošne knjižnice Žalec, srečanja potekajo dvakrat do štirikrat letno. Vsako leto se posvetimo kaki strokovni temi (statistika, inventura, iskalne strategije, spletna stran, COBISS, knjižnični red ipd.), poročamo z izobraževanj, se seznanjamo z novostmi, projekti in pobudami iz splošnih knjižnic, izmenjavamo izkušnje, si predstavljamo primere dobre prakse, informacije ter pomagamo/svetujemo pri razreševanju vsakdanjih problemov v knjižnici.

POMEMBNEJŠI PROJEKTI OZ. PODROČJA SODELOVANJA

Med letoma 1992 do 1997 smo se vse šole iz aktiva vključile v reševanje mednarodnega knjižnega kviza, od 1998 do 2005 pa slovenskega knjižnega kviza. Organizacijo je prevzela Občinska knjižnica Žalec, ki nam je dostavila materiale in nas seznanila s temami. Med reševalci šol smo nato izžrebali nekaj učencev, ki so se s knjižničarkami udeležili zaključne prireditve oz. ekskurzije. Vse aktivnosti je vodila knjižničarka Irena Verbič.

Knjižničarka Breda Veber je leta 2009 ob 150-letnici skladatelja Friderika Širce - Rista Savina pripravila kviz. K reševanju smo povabili učence tretjega triletja vseh šol našega območja in izžrebane učence na zaključni prireditvi tudi nagradili.

Irena Verbič in Alja Bratuša sva 17. 11. 2005 za Društvo bibliotekarjev Celje organizirali okroglo mizo Splošna in šolska knjižnica z roko v roki, 23. 11. 2011 sva na srečanju splošnih knjižnic v Žalcu pripravili referat o sodelovanju splošne in šolskih knjižnic v

Preglednica 1: Mednarodni knjižni kviz, 1992–1997 (Arhiv MSK Žalec)

Leto	Naslov	Št. rešitev	Zaključek
1992	KOLUMB IN DOBA ODKRITIJ	111	žrebanje v OMK (15 nagrad – izlet v neznano – Atomske toplice) tolažilne nagrade za vse prisotne
1993	KNJIGE GRADIJO MOSTOVE	80	žrebanje v OMK, 13 knjižnih nagrad tolažilne nagrade za vse prisotne
1994	BRANJE V DRUŽINSKEM KROGU	325	žrebanje v OMK, 23 nagrad tolažilne nagrade za vse prisotne
1995	ZEMLJA JE NAŠ DOM	620	žrebanje v Preboldu 17 nagrad, v Žalcu 39 nagrad, ogled filma Ledene steze v Žalcu
1996	OTROCI ZA BOLJŠI SVET	1280	žrebanje nagrad v Žalcu, gost Toni Gašperič, ogled filma Dolga pot domov
1997	HRANA	1496	žrebanje v Žalcu, 18 knjižnih nagrad, ogled filma Matilda

Preglednica 2: Slovenski knjižni kviz, 1998-2005 (arhiv MSK Žalec)

Leto	Naslov	Št. rešitev Slovenija	Št. Rešitev OMK Žalec	Zaključek
1998	OTON ŽUPANČIČ IN BELA KRAJINA	24 754	1 251	Ekskurzija v Belo krajino za izžrebance in mentorje
1999	FRANCE PREŠEREN IN GORENJSKA	28 861	2 315	Ekskurzija na Gorenjsko za izžrebance in mentorje
2000	PREŽIHOV VORANC IN KOROŠKA	35 050	2 159	Ekskurzija na Koroško za izžrebance in mentorje
2001	JOSIP JURČIČ IN DOLENJSKA	37 392	1 950	Ekskurzija na Dolenjsko za izžrebance in mentorje
2002	ANTON INGOLIČ IN ŠTAJERSKA	31 915	1 747	Ekskurzija po Štajerski za izžrebance in mentorje
2003	MIŠKO KRANJEC IN PREKMURJE	30 919	1 251	Ekskurzija v Prekmurje za izžrebance in mentorje
2004	SREČKO KOSOVEL IN PRIMORSKA	31 185	1 300	Ekskurzija po Krasu in Primorski za izžrebance in mentorje
2005	IVAN CANKAR IN LJUBLJANA Z OKOLICO TER NOTRANJSKA	27 109	1 008	Ekskurzija Vrhnika in Notranjska za izžrebance in mentorje

Spodnji Savinjski dolini. Na obeh dogodkih sva predstavili skupne uspešne projekte oz. smo prisotni izpostavili dobre izkušnje pri povezovanju splošnih in šolskih knjižnic.

Dejavno smo vključeni v akcije Medobčinske splošne knjižnice Žalec. Knjižničarke smo promotorke projekta Savinjčani beremo – bralne značke za odrasle med učitelji. Šole, ki imamo v svoji sestavi vrtec, pomagamo pri izvedbi projekta Mali Savinjčani beremo. Sodelujemo pri njihovih natečajih in na prireditvah. Povezani smo tudi v državnem projektu Javne agencije RS za knjigo za sedmošolce Rastem s knjigo.

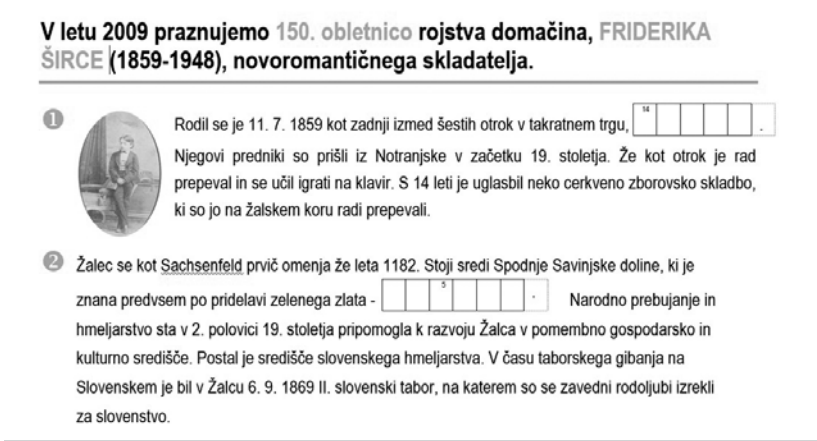

V letu 2009 praznujemo 150. obletnico rojstva domačina, FRIDERIKA ŠIRCE (1859-1948), novoromantičnega skladatelja.

❶ Rodil se je 11. 7. 1859 kot zadnji izmed šestih otrok v takratnem trgu, [14] [ ] [ ] [ ] [ ] .
Njegovi predniki so prišli iz Notranjske v začetku 19. stoletja. Že kot otrok je rad prepeval in se učil igrati na klavir. S 14 leti je uglasbil neko cerkveno zborovsko skladbo, ki so jo na žalskem koru radi prepevali.

❷ Žalec se kot Sachsenfeld prvič omenja že leta 1182. Stoji sredi Spodnje Savinjske doline, ki je znana predvsem po pridelavi zelenega zlata - [ ] [ ] [5] [ ] [ ] [ ] . Narodno prebujanje in hmeljarstvo sta v 2. polovici 19. stoletja pripomogla k razvoju Žalca v pomembno gospodarsko in kulturno središče. Postal je središče slovenskega hmeljarstva. V času taborskega gibanja na Slovenskem je bil v Žalcu 6. 9. 1869 II. slovenski tabor, na katerem so se zavedni rodoljubi izrekli za slovenstvo.

Slika 9: Primer nalog iz kviza o rojaku Ristu Savinu (sestavila Breda Veber, oblikovala Alja Bratuša)

Večkrat smo skupaj obiskali Slovenski knjižni sejem (tudi z učenci), se udeležili strokovne ekskurzije v Bologno, redno se v veliki večini udeležujemo izobraževanja za knjižničarje Bibliopedagoška šola, na kateri smo tudi dejavno sodelovali s primeri dobre prakse, predavanji in delavnicami. Ob načrtovanju prenovljenih občinskih ali šolskih knjižnic na našem območju si pomagamo in se skupaj poveselimo ob odprtju.

Ne nazadnje smo v vseh letih sodelovanja spletle ne samo kolegialne, stanovske, ampak tudi prijateljske vezi. Ob pomembnih jubilejih in osebnih dogodkih se srečamo, si pripravimo zabaven kulturni program in se poveselimo. Verjetno tudi zaradi takšnih vezi negujemo dobre profesionalne odnose in skušamo svoje izkušnje prenašati tudi na mlajše kolegice. ●

Slika 10: Z družabnega srečanja knjižničark, maj 2022

Viri

Arhiv zapisnikov Aktiva šolskih knjižničarjev Občine Žalec.

Arhiv zapisnikov Aktiva šolskih knjižničarjev Spodnje Savinjske doline.

Fotografije iz Arhiva Medobčinske splošne knjižnice Žalec in Osebnega arhiva Irene Verbič.

Strokovni aktiv knjižničark in knjižničarjev osnovnih šol obalnih občin

Maja Murovec, Osnovna šola Livade Izola

Strokovni aktiv združuje knjižničarke in knjižničarje osnovnih šol obalnih občin Ankaran, Izola, Koper in Piran. Ustanovni sestanek je bil 11. 9. 2003 na OŠ Dušana Bordona v Kopru. Sprva je vključeval le osnovnošolske knjižničarke občine Koper pod nazivom Aktiv knjižničark občine Koper. Že leta 2004 so bile vabljene na aktiv tudi knjižničarke osnovnih šol iz preostalih občin. Leta 2013 se je aktiv preimenoval v Strokovni aktiv knjižničark in knjižničarjev osnovnih šol obalnih občin.

Prva vodja aktiva je bila Dunja Frelih, ki se je čez mesec dni zaposlila v splošni knjižnici in jo je nadomestila Albina Jerman Slabe, OŠ Oskarja Kovačiča - Škofije. Leta 2005 je vodenje prevzela Katarina Škrab, OŠ Antona Ukmarja, 2008 Debora Horjak Babič, OŠ Dekani, 2010 Neda Kranjec, OŠ Hrvatini, 2011 Sonja Hrvatin, OŠ Dušana Bordona, 2012 Maja Murovec, OŠ Livade Izola, 2015 Pamela Vincoletto, SE Pier Paolo Vergerio il Vecchio Koper in od 2019 dalje Maja Murovec, OŠ Livade Izola.

Strokovni aktiv združuje osnovnošolske knjižničarje praviloma vsaj trikrat v šolskem letu. Aktiv skliče vodja aktiva skupaj z ravnateljem. Strokovni aktivi po navadi potekajo na šoli trenutnega vodje aktiva v delovnem času. Člani aktiva se strokovnih aktivov udeležujejo, iz česar sklepamo, da so vodstva šol strokovnemu aktivu naklonjena. Razlog za neudeležbo je kvečjemu pestro in raznovrstno delo, ki ga opravlja šolski knjižničar, saj je odsotnost težko nadomestljiva. V zadnjih letih smo sestanke preselili tudi v e-okolje in smo se videvali prek Zooma. Ta način še vedno uporabljamo za krajše sestanke, a nič ne nadomesti pristnega stika v živo.

Teme sestanka predlagajo člani glede na njihove trenutne potrebe ali aktualno tematiko (npr. prehod na COBISS). Na aktive vključimo vse predloge sprememb standardov, predpisov in pravilnikov, ki vplivajo na naše delo, in nanje podamo komentar. Zadnji je bil komentar na predlog predpisa Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, h kateremu smo bili pozvani s strani Sekcije za šolske knjižnice, ZBDS. Na šolske knjižničarje se je po desetletjih opozarjanja zopet pozabilo. O že sprejetih novostih se redno obveščamo.

Na dnevni red sta redno uvrščena učbeniški sklad in bralna značka, saj ravno na teh dveh področjih tesno sodelujemo. Učbeniški sklad zaradi svoje kompleksnosti in pomanjkanja zadostnih finančnih sredstev pogosto rešujemo z medsebojno pomočjo – od praktičnih rešitev do ponovne uporabe odpisanega gradiva ali pa začasne medsebojne izposoje. Pri organizaciji bralne značke si pomagamo s praktičnimi primeri od bralnih seznamov do motivacije, ki jo po navadi rešujemo z notranjimi šolskimi projekti (bralna tekmovanja, bralni nahrbtniki, literarni dogodki, branje s knjižničarko za šibke bralce ali učence tujce ipd.). Ker je vsakoletna organizacija kakovostne prireditve ob zaključku bralne značke zahtevna, si delimo mnenja o ustvarjalcih, ki smo jih že gostili. Zelo ponosni pa smo tudi na tradicijo prireditev za zlate značkarje, ki že vrsto let nastajajo v sodelovanju z Društvom prijateljev mladine. Dogodek, ki je tudi odlično motivacijsko sredstvo za naše mlade bralce, nas vsako leto združuje.

Na aktivih večkrat izmenjamo dobro prakso ur knjižničnih informacijskih znanj, kako pridobiti kolege k dobremu medpredmetnemu povezovanju. Člani poročajo o vsebinah in delijo gradiva iz izobraževanj in konferenc, ki so se jih udeležili. Poročamo tudi o različnih kulturnih dogodkih, ki so se nam vtisnili v spomin. S svojo predanostjo delu se trudimo, da kljub našim različnim pogojem dela (prostor, sredstva za nabavo gradiv in čas, ki ga knjižničar lahko v celoti posveti svojemu delu) omogočamo, da imajo vsi učenci vsaj približno enake pogoje in enaka znanja, ki jih odnesejo s seboj, ko zapustijo osnovno šolo.

V duhu varnega in spodbudnega učnega okolja, ki si ga želimo ustvariti za naše učence, se tudi združujemo v strokovni aktiv. Za šolskega knjižničarja, ki je na delovnem mestu po navadi sam in pogosto nerazumljen s strani sodelavcev, predstavlja strokovni aktiv prostor, namenjen strokovni debati, razumevanju ovir, ki jih ima pri svojem delu, in pomoči. Na manjših šolah, kjer zaposlitev knjižničarja ni 100 %, lahko tudi manj kot polovična, se knjižničarji po navadi pogosto menjajo, zato se zagotovo aktiv izkaže za zelo koristno oporo novim kolegom. Delujemo povezujoče in si delimo mnoge dragocene izkušnje iz dolgoletne prakse izkušenejših kot tudi z veseljem sprejemamo nove ideje ob priključitvi novega člana.

Tako z roko v roki laže rastemo in se postavimo po robu prenekaterim izzivom, s katerimi se mnogi knjižničarji soočajo sami. Strokovno delo je vedno na prvem mestu, čeprav smo kot del šolskega kolektiva nemalokrat iztrgani iz knjižničnega okolja in se mnogokrat spoprijemamo s prioritizacijo nalog, ki nas čakajo tekom šolskega leta. Še tako droben strokovni nasvet in podpora kolegov iz aktiva lahko olajša marsikateri mesec v šolskem letu.

V slogi je moč in resnično upam, da ima tako sodelovalno podporo veliko šolskih knjižničarjev v Sloveniji. ●

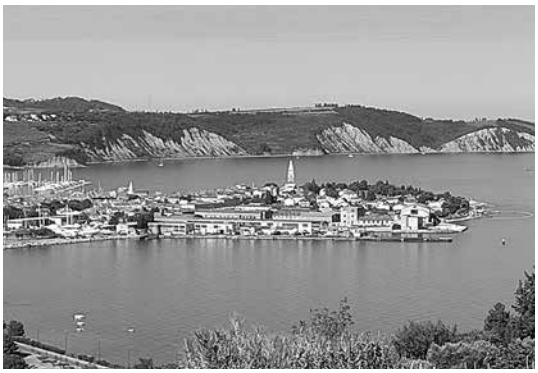

Aktiv šolskih knjižničark Zgornjega Posočja

Martina Kozorog Kenda, Osnovna šola Simona Dušana Muniha Most na Soči

USTANOVITEV AKTIVA

Aktiv **šolskih knjižničark Zgornjega Posočja** smo 10. marca 2009 ustanovile tri šolske knjižničarke: **Zorka Paulina** (OŠ Dušana Muniha Most na Soči), **Denise Šuler Rutar** (OŠ Franceta Bevka Tolmin) in **Martina Kozorog Kenda** (takrat OŠ Simona Gregorčiča Kobarid). Na pobudo kolegic sem prevzela vodenje aktiva. K sodelovanju smo povabile še knjižničarke sosednjih šol. Že na naslednjem aktivu se nam je pridružila **Slavica Della Bianca** (OŠ Bovec), kasneje pa še **Mojca Klavžar** (OŠ Podbrdo) in **Zvonka Cigoj** (OŠ Kanal).

GEOGRAFSKO OBMOČJE DELOVANJA

Aktiv deluje na obsežem, a redko poseljenem, območju Zgornjega Posočja. Značilne so ozke alpske in predalpske doline rek Soče, Nadiže,

Tolminke, Bače ter Idrijce in strma pobočja z vmesnimi planotami. Od izvira reke Soče so ob njenem toku proti morju večja naselja z osnovnimi šolami v Bovcu, Kobaridu, Tolminu, na Mostu na Soči in v Kanalu. Manjša osnovna šola je tudi v kraju Podbrdo ob reki Bači v Baški grapi.

SPODBUJANJE BRANJA

Spodbujanje branja je v vseh trinajstih letih delovanja eno od naših najpomembnejših področij sodelovanja. Izmenjujemo si številne primere uspešne prakse. Nekaj primerov smo objavile tudi v skupnem članku z naslovom **Branje – čudovito doživetje!** v strokovni reviji Šolska knjižnica leta 2016. V začetku vsakega šolskega leta skupno načrtujemo dejavnosti, s katerimi na šolah obeležujemo za knjižnice pomembne dogodke, kot so oktober, mednarodni mesec šolskih knjižnic, in mednarodni dan knjig za otroke – 2. april. Že v začetku delovanja aktiva smo se dogovorile, da bo rdeča nit na teh dogodkih medgeneracijsko branje in da bomo k organizaciji dogodkov pritegnile čim več svojih sodelavcev. Na vseh šolah starejši učenci berejo mlajšim in oboji to doživljajo kot nekaj posebnega. Vse dejavnosti organiziramo z namenom, da učencem približamo branje kot čudovito doživetje.

RADIJSKA ODDAJA OB DESETLETNICI AKTIVA

Drugega aprila 2019 je bila z novinarko Simono Skočir za lokalni radio Primorski val posneta radijska oddaja ob desetletnici delovanja aktiva. Po nekaj kadrovskih spremembah v šolskih knjižnicah Zgornjega Posočja smo načrtovale delovno praznovanje. V začetku oddaje smo predstavile poklic šolske knjižničarke in aktiv. V nadaljevanju je vsaka knjižničarka predstavila svoj primer dobre prakse. Kot vodja aktiva sem se z novinarko pogovarjala o znaku za kakovostne knjige „Priporočamo v branje“, ki so ga oblikovali učenci na Mostu na Soči. **Petra Škrjanc** in **Nina Levpušček Melinc** iz Kobarida sta predstavili raziskavo o prostoru šolske knjižnice. **Denise Šuler Rutar** je opisala prehod na COBISS na osnovni šoli v Tolminu, **Ida Šemrov** pa je strnila izkušnje nove šolske knjižničarke v Bovcu. **Jasna Kavčič**, knjižničarka na osnovni šoli in na Gimnaziji Tolmin, je pripravila primerjavo branja med osnovnošolci in gimnazijci ter možnost odpiranja šolskih knjižnic za občane. **Petra Guna**, takratna knjižničarka v Podbrdu, pa je predstavila Razstavo šolskega časopisa ob 150-letnici šole v šolski knjižnici. Vesele smo bile, da smo se odločile praznovati delovno in vložiti kar nekaj energije v pripravo oddaje in snemanje, saj smo prejele veliko pohval in dobrih odzivov strokovnih delavcev vseh vpletenih šol.

UTEČENA REDNA SREČANJA AKTIVA

Srečanja aktiva potekajo trikrat letno, vsakokrat na drugi šoli, da spoznavamo različne prostorske pogoje in urejenost knjižnic. Navadno se srečujemo proti koncu delovnega časa in pogosto nam po zaključku aktiva uspe tudi udeležba na delovnem kosilu. Za srečanja se vnaprej dogovorimo, saj ima večina zaposlenih v šolski knjižnici še učno obveznost. Vnaprej zberemo tudi predloge za dnevni red, ki je naveden na vabilu na srečanje. Delo aktiva poteka po letni delovni pripravi aktiva. Zapisnik srečanja, ki ga napiše vsakič druga knjižničarka, vodja skupaj s priloženimi primeri dobre prakse razpošlje vsem udeleženkam po elektronski pošti.

AKTIV JE ZELO DOBRA OBLIKA SODELOVANJA

Vse, vključene v aktiv, menimo, da je takšna oblika sodelovanja zelo dobra in koristna za strokovno izpopolnjevanje in tudi za druženje knjižničark, ki smo na šolah največkrat same in pogosto zaradi narave strokovnega dela manj razumljene.

V času epidemije so nam dobri medsebojni odnosi in poznavanje naših močnih strokovnih področij zelo koristili, saj smo bile v stikih, se med sabo spodbujale in sodelovale. Sodelovale smo tudi s splošno knjižnico v Tolminu. Zadnja tri leta so se aktivu pridružile še tri nove članice. V šolskem letu 2020/2021 se je aktivu pridružila **Alenka Kragelj** (OŠ Franceta Bevka Tolmin), ki se je v šolsko knjižnico vrnila po treh mandatih dela pomočnice ravnatelja. V šolskem letu 2021/2022 sta se aktivu pridružili

Tanja Močnik (OŠ Kanal) in **Katja Kovačič** (OŠ Simona Gregorčiča Kobarid).

V vseh trinajstih letih delovanja aktiva smo urejale učbeniške sklade ter poenotile nekatera pravila vedenja in dela v šolskih knjižnicah. V prihodnosti se nameravamo posvetiti izmenjavi dobrih praks na področju učenja učenja, iskanja informacij, sodelovanju z učitelji, v medpredmetnemu povezovanju, raziskovanju e-knjig, zvočnih knjig … ●

PRILOGA

Misli učencev 1. razreda OŠ Simona Gregorčiča Kobarid v šolskem letu 2011/2012 kot uvodna motivacija za knjižničarke na aktivu 26. 8. 2013

Učenci 1. razreda OŠ Simona Gregorčiča Kobarid v šolskem letu 2011/12 so odgovorili na vprašanje:

Kaj mi pomeni knjižnica?

V knjižnici srečam prijatelje.
Nika Uršič

V njej uživam v poslušanju narečnih pravljic. Tam srečam tudi svojega fanta in sestrično.
Nena Kalanj

Všeč nama je, da imamo prijazno knjižničarko.
Ana Mlekuž in Živa Marcola

Uživam, ko listam po knjigah.
Zala Koren

Najlepše mi je, ko rešujemo knjižno uganko.
Andrej Čebokli

Rad poslušam pravljice.
Janez Razpet

Všeč mi je, da lahko sama izberem različne knjige.
Klara Uršič

Najrajši imam knjige o živalih.
Kristjan Kavčič

Mene pa najbolj pritegnejo knjige o vesolju. Lepo mi je bilo, ko so nam starejši učenci brali knjige.
Anej Skočir

Zanimivo mi je bilo poslušati knjigo v španščini.
Ruben Ivančič

Rada si ogledujem slike, ki so razstavljene v knjižnici.
Emili Kranjc

Slika 1: Aktiv šolskih knjižničark v Kobaridu, od leve proti desni Martina Kozorog Kenda, Zorka Paulina, Denise Šuler Rutar in Slavica Della Bianca

Slika 2: Aktiv šolskih knjižničark ob desetletnici delovanja (po snemanju radijske oddaje o šolskih knjižnicah in pomenu branja), z leve proti desni Petra Škrjanc, Nina Levpušček Melinc, Petra Guna, Jasna Kavčič, Denise Šuler Rutar, Martina Kozorog Kenda in Ida Šemrov

Slika 3: Aktiv knjižničark Zgornjega Posočja v času epidemije, od leve proti desni Alenka Kragelj, Tanja Močnik, Martina Kozorog Kenda, Ida Šemrov, Petra Škrjanc, Nina Levpušček Melinc in Petra Guna

Zapis o delovanju aktiva knjižničarjev Koroške

Mojca Ruter, Prva osnovna šola Slovenj Gradec

Aktiv knjižničark Koroške je lociran na Prvi osnovni šoli v Slovenj Gradcu, kjer je nekakšno središče poti med Črno na Koroškem in Radljami. V aktiv je aktivno vključenih 20 knjižničark iz Mežiške in Mislinjske doline.

Do leta 2018 je aktiv do upokojitve vodila knjižničarka Hedvika Gorenšek iz Osnovne šole Franja Goloba Prevalje, matere bralne značke. Po njeni upokojitvi pa je vodenje prevzela Mojca Ruter, ki je že vrsto let knjižničarka na Prvi osnovni šoli v Slovenj Gradcu.

Knjižničarke se sestajamo približno trikrat letno. Najpogosteje oktobra, decembra in proti koncu šolskega leta.

Najpogosteje sestankujemo v Slovenj Gradcu, včasih pa se preselimo tudi na kako drugo šolo, saj nam je vsem zanimivo pogledati knjižnice kolegic.

Na sestankih obdelujemo aktualne teme, kot so nabava gradiva v knjižnicah, učbeniški sklad, pedagoške ure v knjižnici, veliko časa pa namenimo perečim temam, kot so delovni čas, nadomeščanja knjižničark, normativi na šoli in podobno. Vemo, da se s tem srečujemo vsi šolski knjižničarji in skušamo priti do nekakšnih ugodnih rešitev, vendar na koncu sestanka vedno znova ugotovimo, da za večino odgovorov stojijo ravnatelji in si tako rekoč nemočen pri sprejemanju sklepov, kako naj bi bilo.

Posebnost našega aktiva je v tem, da se srečanja večinoma udeležijo vse knjižničarke, izjemoma ne pridejo tiste, ki imajo v delovni obvezi tudi druge predmete in ne morejo manjkati.

V zadnjih letih so se nam pridružile nove generacije knjižničark, ki smo jih toplo sprejele in jim sproti pomagamo reševati težave, s katerimi se soočajo.

Da bi popestrile naša srečanja, smo leta 2021 uvedle predstavitve del avtorjev s Koroške. Tako smo gostile nekaj ustvarjalcev, ki so predstavili svoja dela, in nekatere šole so dela vpletle v njihov LDN.

Gostile smo ustvarjalko in avtorico knjige Srečna hiška, Suzano Seitl, vodjo in koordinatorja festivala ZEBRA, ilustratorja Jerneja Kovača Myinta ter pisateljico Lucijo Čevnik, ki je napisala knjigo Mama hčerki. V prihodnosti imamo še polno idej za vabila gostom, ki se vedno z veseljem odzovejo.

Tako ustvarjalcem omogočimo priložnost, da se predstavijo in vstopijo v šolske prostore.

Vse si zastavljamo skupni cilj, kako mladino prepričati, da knjiga ni strašilo, ki bi te pojedlo, ampak dobra prijateljica in popotnica za življenje. ●

Medobčinski strokovni aktiv šolskih knjižničarjev občin Ajdovščina in Vipava

V soglasju z vodjo aktiva zapisala Romana Fekonja.

Aktiv knjižničarjev se srečuje občasno po potrebi in glede na aktualno tematiko, predvsem pa glede na možnosti. Žal so bila v zadnjih dveh letih srečanja okrnjena zaradi ukrepov za preprečevanje širjenja pandemije covida-19. Kljub temu pa toliko bolj potrebna, saj smo knjižničarji potrebovali strokovni pogovor o rešitvah, kako kljub vsem ukrepom, prepovedim, omejitvam in predpisom izvajati knjižnično dejavnost na šolah vsaj v nekem minimalnem obsegu, tudi prek Zooma.

Najpogosteje se srečamo na OŠ Dobravlje, kjer je zaposlena vodja aktiva Irma Krečič Slejko. Srečanj se udeležujejo kolegi z OŠ Danila Lokarja Ajdovščina (Nataša Markič, Sandra Peršin Nemec), OŠ Šturje Ajdovščina (Ksenija Črnigoj), OŠ Draga Bajca Vipava (Kristina Kovač, Livija Lango), OŠ Col (Lejla Irgl), CIRIUS Vipava (Lojze Adamič), OŠ Predmeja (Pavlina Bizjak). Prvo leto po obdobju pandemije covida-19 smo se dobile kar v učilnici v naravi za OŠ Dobravlje. Po spletnih srečanjih je bilo prvo srečanje v živo pravo doživetje.

Na sestankih obdelujemo aktualne teme, kot so izvajanje knjižnične dejavnosti na šoli, nabava gradiva v knjižnicah, učbeniški sklad, veliko časa pa namenimo perečim temam, kot so delovni čas, nadomeščanja knjižničark, normativi na šoli in podobno. Izmenjamo si informacije o zanimivih izobraževanjih, ki smo se jih udeležile, priporočamo si v branje in nakup knjižne prvence, nagrajene knjige ali si pomagamo pri odločitvi glede srečanj z ustvarjalci, ker so pomembne tudi naše izkušnje s posameznim ustvarjalcem. Posamezne sprotne stvari rešujemo tudi s telefonskimi pogovori.

Kljub vsem omejitvam se trudimo, da naš aktiv ohranjamo in se po potrebi sestanemo ter skupaj iščemo rešitve za naše strokovne izzive. Velikokrat je že strokovni pogovor dovolj, še bolj dobrodošla pa je delitev dobre prakse.

Vodja aktiva je Irma Krečič Slejko (OŠ Dobravlje) ●

Foto: Osnovna šola Dobravlje (Vir: https://www.os-dobravlje.si/)

Medobčinski aktiv šolskih knjižničarjev na Gorenjskem

Simona Polše Zupan, Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj

Po zgledu gorenjskih ravnateljev, pomočnikov ravnateljev, svetovalnih delavcev in, seveda, stanovskih kolegic s kamniškega in blejskega konca smo si tudi šolske knjižničarke iz Kranja in okolice omislile strokovni aktiv.

Potreba po povezovanju znotraj stroke z namenom izmenjave strokovnih informacij in izkušenj je namreč velika, znotraj šole pa te potrebe ne moremo zadovoljiti, saj je na šoli le redko zaposlen več kot en šolski knjižničar. Dostop do informacij je sicer na voljo v okviru študijskih skupin, toda to je bolj formalna in časovno omejena oblika, ki teh potreb ne zadovolji v celoti. Tudi individualni stiki s stanovskimi kolegi imajo svoje omejitve.

Pobudnica za oblikovanje aktiva je bila Andreja Urbanec z Osnovne šole Orehek Kranj. Pred oblikovanjem je bilo treba pridobiti strinjanje ravnateljev, zato da bi ravnatelji svojim knjižničarkam dovolili udeležbo med delovnim ča-

Knjižnica Osnovne šole Orehek Kranj

som. Konec koncev je osnovni namen strokovnega aktiva profesionalni razvoj z namenom povečanja kakovosti svojega dela in kot tak spada v okvir rednega delovnega časa.

Po pridobitvi soglasja s strani ravnateljev je bilo treba izbrati še primeren termin za prvo srečanje. Sredi marca po navadi šolski knjižničarji nimamo obsežnejših delovnih nalog, zato smo se prvič sestali marca 2019. Drugo srečanje je bilo čez dobrega pol leta, novembra 2019, v lanskem ‚korona' letu pa se, iz razumljivih razlogov, v živo žal nismo srečali.

Na aktiv so vabljeni šolski knjižničarji občin Kranj, Naklo, Šenčur, Preddvor in Cerklje (bivša občina Kranj) in odziv je velik, saj se vabilu vedno odzove velika večina knjižničark.

Na srečanjih smo do zdaj obravnavali prehod na COBISS, bralno značko, učbeniški sklad, sodelovanje z Mestno knjižnico Kranj, informacije iz delovnega srečanja na IZUM-u (delovanje šolskih knjižnic v okviru sistema COBISS), sodelovanje z Društvom bibliotekarjev Gorenjske in Zavodom RS za šolstvo. Vedno se pogovorimo tudi o drugih aktualnih informacijah (KIZ-ure, izobraževanja, dogodki, GDPR in zamudniki, delovni čas šolskih knjižničarjev idr.).

Povezovanje s stanovskimi kolegi je zelo dragoceno. Delimo si izkušnje, izvirne ideje, izmenjujemo si informacije, kako poteka sodelovanje z vodstvom, računovodstvom, učitelji. Med drugim dobimo odgovore tudi na vprašanja, ki bi si jih morali zastaviti, pa tega niti vedeli nismo. Zaradi večje ozaveščenosti in povezanosti smo tudi močnejši in se laže borimo za svoje pravice in položaj šolskega knjižničarja na šoli. Konec koncev je bil aktiv oblikovan po uradni poti, zato imajo tudi sklepi strokovnega aktiva, zapisani v zapisniku, neko veljavo. ●

Medobčinski aktiv Kamnik - Komenda

Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Naklo

Medobčinski aktiv šolskih knjižničark občin Kamnik in Komenda - Moste deluje že več kot 30 let in kot že samo ime pove, združuje šolske knjižničarke iz osnovnih šol, ki delujejo v občinah Kamnik in Komenda. To so naslednje osnovne šole: OŠ Frana Albrehta Kamnik, OŠ Toma Brejca Kamnik, OŠ Marije Vere Kamnik, OŠ Šmartno v Tuhinju, OŠ Stranje, OŠ 27. julij Kamnik in OŠ Komenda-Moste. Poleg knjižničark iz osnovnih šol aktiv ves čas sodeluje tudi s splošno oz. matično knjižnico iz Kamnika, in sicer Knjižnico Franceta Balantiča Kamnik. Sodelovanje teče z vodstvom splošne knjižnice in knjižničarkami mladinskega oddelka, ki so prisotne na srečanju aktiva. Trenutna vodja aktiva je Andreja Burger Nagode, knjižničarka

iz OŠ Komenda - Moste. Pred njo so aktiv vodile: Breda Povše in Marta Grkman Repolusk (OŠ Toma Brejca), Irena Špenko, Jožica Plevel in Janja Zelnik (OŠ Komenda - Moste), Ivanka Učakar in Irena Milivojevič Kotnik (OŠ Frana Albrehta), Andreja Vukmir Brenčič (OŠ Marije Vere), Olga Drolc (OŠ Šmartno) in Mira Papež (OŠ Stranje). Vodje se menjavajo na leto ali dve. Članice aktiva se srečujemo dvakrat ali trikrat na leto v dopoldanskem času. Na srečanju si izmenjamo izkušnje s strokovnega področja, ne moremo mimo novosti v knjižničarski zakonodaji, poročamo o obiskanih izobraževanjih, svetujemo si pri delu z bralci pri opravljanju Bralne značke, izmenjamo izkušnje pri vodenju učbeniškega sklada, priporočamo si knjige v branje, skupaj se učimo različnih računalniških veščin, načrtujemo skupne projekte za spodbujanje branja. Med večjimi skupnimi projekti na občinski ravni lahko izpostavimo projekt Branje je iskanje, ki smo ga izvajale na vseh šolah v sodelovanju s Knjižnico Franceta Balantiča Kamnik. V vseh letih delovanja se je v aktivu zamenjalo že precej članic, ene so odšle v pokoj, druge so zamenjale delovno mesto. V aktiv prihajajo nove članice in zato je sestava vedno starostno mešana. Prav to lahko izpostavimo kot nekaj pozitivnega, saj se druga od druge veliko naučimo, ne samo mlajše od starejših, ampak tudi obratno. Srečanje aktiva nam pomeni medsebojno strokovno in moralno podporo. Posebej smo lahko ponosne tudi na to, da so bile med nami tudi knjižničarke, ki so pri svojem delu orale ledino predvsem na zakonodajnem področju, saj so bile aktivne tudi v različnih institucijah na državnem nivoju. Zadnja leta je tretje srečanje namenjeno strokovni ekskurziji, na kateri obiščemo neko knjižnico ali kulturni spomenik. Med drugim smo do zdaj obiskale šolsko knjižnico OŠ Orehek Kranj, grad Strmol, Cankarjevo knjižnico na Vrhniki in Cankarjevo rojstno hišo, frančiškanski samostan v Novi Gorici in nasad vrtnic burbonk, Krajevno knjižnico Preddvor in tamkajšnjo graščino. Na zadnjem srečanju naredimo tudi prerez opravljenega dela, vsaka od kolegic predstavi projekt, ki ji je v zadnjem letu najbolj uspel, hkrati pa skupaj načrtujemo vsebino srečanj in strokovne ekskurzije za naslednje šolsko leto. ●

Šolska knjižnica Osnovne šole Toma Brejca Kamnik

MODRE MISLI DOLGOLETNIH KNJIŽNIČARK

OB 30-LETNICI IZHAJANJA REVIJE

Štirideset let sem opravljala delo knjižničarke in 40 let bila tudi knjižničarka z veseljem in s srcem

Darinka Žekar, šolska knjižničarka (v pokoju)

Takoj po končanem študiju sem se zaposlila v knjižnici osnovne šole, kjer me je čakalo polno dela, veliko izzivov, da na novo postavimo in uredimo gradivo, ki je imelo svoje police na zaprtem hodniku šole.

Kmalu so se na Zavodu RS za šolstvo pojavile ideje, da bi gradivo v programu Šolska knjižnica računalniško obdelali, lotili smo se vnašanja gradiva in se preselili v svet črtnih kod in novega načina izposoje.

Svoje največje poslanstvo sem čutila v motivaciji mladih za branje. Nagrada za vse pa je bila na zaključni prireditvi za Bralno značko, kamor smo vsako lepo povabili vsaj enega pisatelja, ilustratorja , ustvarjalca otroške knjige.

S tem dogodkom je živela vsa šola, vsak po svoje je udejanjal priprave na ta dogodek, pričakovanja so se prelila v nepozabne spomine, ki so za vsako leto z besedo in sliko zapisani v Kroniki Bralne značke.

V knjižničarskih krožkih so potekali mesečne knjižne uganke, razstave, kvizi, kulturni dnevi, mladi knjižničarji so bili najbolj ponosni takrat, ko so lahko sami prijeli čitalnik kod v roke in izposojali gradivo, seveda ob nadzoru v ozadju.

Iz pasivnega članstva v Cobissu smo se odločili, da preidemo med aktivne člane.

Revolucija. Med prvimi šolami v Sloveniji smo vse gradivo opremili na novo in tako postali vidni tudi mi. Veliko let kasneje je tako članstvo postalo obveza za vse šolske knjižnice.

Zdaj so svojo vsebino posodobili tudi KIZ-i, naši učenci so iz šole odhajali s poznavanjem sistema, opremljeni s funkcionalnim znanjem Cobissa in delovanjem knjižnic.

Veliko let sem bila vodja študijske skupine celjske regije za knjižnično dejavnost. Srečevali smo se knjižničarji, se izobraževali, se bodrili takrat, ko je bilo naše delo spregledano, in si nenehno prizadevali za priznavanje standardov in normativov v šolskih knjižnicah.

Delo knjižničarja se je v letih zelo spremenilo. Iz tihega izposojevalca knjig se je moral spremeniti v računalniško opismenjenega informatorja.

To delo velikokrat ostaja v senci velikih projektov na šoli, mnogovrstna podpora pa je bila velikokrat samoumevna in ne vrednotena s točkami, priznanji in ne s plačilom. Le z moralnim zadoščenjem, ki nekaterim pomeni dovolj, drugim pa ne.

Knjižničarka sem bila na dveh šolah in rečem lahko, da sem imela podporo ravnateljev, v drugi polovici delovne dobe tudi zelo lepo delovno okolje, ki je omogočalo sodobni šolski knjižnici, da je živela pravo, razgibano šolsko življenje. Tudi z računalniki za učence, s tablicami za iskanje gradiva in bralniki za branje e- knjig.

Zelo rada imam take novosti. Tudi meni so ponujale možnost nenehnega učenja.

Zdaj me poleg upokojenskega sonca grejejo tudi topli spomini na delo v knjižnici in s prijetnim kolektivom. Pogrešam pa vonj in

prelistavanje novih knjig, živ dialog z učenci ali sodelavci o prebrani knjigi.

Zatopljenost v lepo besedišče, moč besede – to bo pa vedno ostalo v meni in z mano, zato tudi sama večkrat kaj napišem. Izpoved duše, srca ali samo videnje …

Moč knjige me je zasvojila in srečna sem, če lahko to moč prelijem tudi h komu drugemu. Tu leta in status nista več pomembna … ●

30-letnica revije Šolska knjižnica

Ivanka Učakar, šolska knjižničarka (v pokoju)

Ljuba Šolska knjižnica! Čestitke za trideset let povezovanja in spodbujanja strokovne rasti! Prava dama si že, jaz pa se živo spominjam navdušenja ob prvem stiku s teboj. Aprila 1991 sem s tresočimi rokami odpirala prvo številko: uspelo nam je. A pot je bila dolga. Leta 1983 nas je pedagoška svetovalka Ema Stružnik zbrala na OŠ Stranje in predlagala, da ustanovimo občinski aktiv šolskih knjižničark – malo z nezaupanjem, a kmalu z veseljem smo se začele srečevati in deliti izkušnje. Tako tudi drugje po Sloveniji. Opogumljene smo se odpravile v Pionirsko knjižnico v Ljubljano na strokovno sredo: saj nas ni malo, ki spodbujamo branje in pismenost. Mladinske in šolske. Tanja Pogačar, Silva Novljan, Saša Vegri, Dane Zajc, Nataša Pahor, Polona Lah Skerget, Ema iz Domžal, Vojko Zadravec, Tilka Jamnik – vidim obraze, prostore vile Čira čara na Komenskega ulici. Triperesna deteljica iz Kamnika Breda Povše, Irena Špenko in Ivanka Učakar smo na pobudo Silve Novljan, predsednice sekcije za šolske knjižnice, pripravile prispevek o bibliopedagoških urah za posvetovanje ZBDS na Bledu. Oktobra 1987 kot šolska knjižničarka stopim za govornico in predstavim kolegom in kolegicam iz splošnih in specialnih knjižnic ter iz NUK-a, kaj novega se dogaja po slovenskih šolah. Šolske knjižničarke in redki knjižničarji objavljamo v Knjižnici, v Vzgoji in izobraževanju, se srečujemo na seminarjih in posvetih, dozori odločitev – izdajali bomo svoje glasilo. V letu vrenja, v letu, ko se je zdelo vse možno, si se rodila. Rasla, se spreminjala, dozorevala, vedno pa povezovala vse slovenske šolske knjižnice. Še na mnoga leta! ●

Prehojena poklicna pot

Marjeta Strožič, Osnovna šola Prebold

Vse, kar danes na področju šolskega knjižničarstva obstaja, osnovnošolskega in srednješolskega, si je bilo treba izboriti. Dokazovanja o potrebnosti šolske knjižnice so potekala na dveh področjih, na strokovnem bibliotekarskem in na pedagoškem, vendar jasnih ter uveljavljenih usmeritev še vse do danes ni.

Da ima šola knjižnico ter polnozaposlenega knjižničarja pri dvajset in več oddelkih, je bilo uzakonjeno leta 1980. Dotlej je bila knjižnica interesna dejavnost tovarišic slovenskega jezika. Razvoj knjižnice na šoli je bil odvisen od vodstva in interesa zaposlenih. V Spodnji Savinjski dolini sta bili za našo stroko odločilni dve močni in odločni osebi: Rozka Kobale (OŠ Prebold) in Valerija Pukl (OŠ Polzela). Rozka Kobale je imela bibliotekarsko izobrazbo že konec 70-tih let prejšnjega stoletja.

Leta 1983 sem se priključila aktivu šolskih knjižničark Žalec in leta 1988 sodelovala pri postavljanju normativov šolskih knjižnic v Vzgojno-izobraževalni organizaciji Žalec z

direktorico Bredo Verstovšek. Bilo je veliko sestankov ter srečanj v regijskem in republiškem okviru in spomnim se še nekaj imen, katerim se imamo zahvaliti za doseženi napredek. Poleg zgoraj omenjenih še Irena Šketa (Laško), Olga Vurcer (Celje) in Nataša Kuštrin Tušek (Nova Gorica), šele kasneje se je v razvoj vključil Zavod RS za šolstvo.

Strokovno in teoretično so mene klesali profesorji: Mara Šlajpah, Jaro Dolar, Maks Veselko, Silva Novljan, Marjana Kobe, Gregor Kocijan, Viktor Majdič; praktiki Breda Mahkota in
Jaga Barjanska iz Pionirske knjižnice; Tilka Jamnik …, praktično pa najbolj sinova in štirideset generacij učencev. Po končanem višješolskem študiju smeri bibliotekarstva in slovenskega jezika sem se zaposlila na OŠ Prebold na delovnem mestu knjižničarke in učiteljice slovenščine. OŠ Prebold je bila takrat podeželska šola s 600 učenci. Spremembe šolskega okrožja in drugi, tudi gospodarski, dejavniki so skozi leta postopno zmanjševali število učencev vse do 330, v zadnjih desetih letih pa se število učencev ponovno povečuje, danes je na šoli 500 učencev.

Knjižničarka Rozka Kobale je pustila kakovostno in obsežno knjižnično zbirko z utečeno nabavno politiko. Tudi prostorska situacija je bila leta 1983 zelo ugodna – 86 m², ker smo strokovno literaturo in čitalnico lahko postavili na koncu hodnika. Knjige sem takoj začela opremljati z nalepkami in barvnimi oznakami (rdeča, modra, zelena, bela in črna – strokovna literatura), tudi starejši fond. Strokovno gradivo sem dosledno uredila po UDK, s pomočjo učencev, krožkarjev, pa smo izvedli inventuro 12.000 enot.

Že leta 1984 smo začeli s povečano nabavo knjig za domače branje, 30 izvodov vsakega naslova, ter urejati razredne in kabinetne knjižnice z ustreznim gradivom za pouk – imeli smo knjige za na klop. Finančna sredstva za širitev knjižnične zbirke niso bila problem, večje težave smo imeli s pridobivanjem ustreznih naslovov.

Leta 1992 sem začela z računalniško izposojo in 27 let nam je računalniški program SAOP Nova Gorica služil brezhibno. Imel je vse, kar smo rabile in še rabimo. Tudi vmesne posodobitve so bile vedno uspešno izpeljane brez vpliva na bazo podatkov.

Prostorski načrt šole se je leta 2000, z uvedbo devetletke, zelo spremenil. Šolska knjižnica je izgubila čitalnico in del prostora za strokovno literaturo, nove prostore smo dobili šele leta 2007 – takrat sem bila najsrečnejša knjižničarka v Sloveniji, so ugotovile kolegice. Imela sem tudi privilegij in zelo aktivno sodelovala pri načrtovanju prostora in opreme, seveda pa sta bila gradnja in načrtovanje dolg in naporen postopek.

Sledila so leta debelih krav in potem leta suhih, ki jih zaznamujejo besede na c – Cobiss, covid-19 … in še ponovno gradbišče. Leta 2019 smo s konverzijo na Cobiss prenesli 33.500 enot, a konverzija ni upoštevala nekdanjih inventarnih številk na knjigi. Zaradi gradnje in pouka na daljavo sem se neujemanja inventarnih številk na knjigah in v računalniku lotila s ponovnim opremljanjem že urejenega gradiva z novimi nalepkami, hkrati pa knjige še očistim in polepim poškodbe. Sem na polovici ponovnega opremljanja, zato sem se morala odpovedati pedagoškemu delu – motivaciji za branje, ki ga imam najraje. Velik minus pri poslanstvu šolske knjižnice je tudi učbeniški sklad, ki sem ga morala prevzeti z uvedbo Cobissa.

Na začetku službene poti sem orala ledino s pedagoškim delom, ki so ga učitelji dobro sprejeli. Elemente knjižne in knjižnične vzgoje sem najprej vključila v izvajanje kulturnih dni, ki so bili takrat novost. Iz tega so potem nastale vsaj štiri ure knjižničnih informacijskih znanj (KIZ) na razred na razredni stopnji, na predmetni stopnji pa sem izvajala ure po predmetniku od leta 2007 dalje, ko smo se preselili v nove prostore s čitalnico – 220 m². Dobro desetletje je delo v šolski knjižnici Prebold

potekalo idealno; v velikem prostoru z dobro in bogato knjižno zbirko ter veliko izposoje in veliko ur KIZ-a.

Najbolj ponosna sem na uvedbo intenzivne izposoje, kakor sem imenovala obisk vseh razredov štirikrat na leto pred počitnicami, ko si vsi učenci izposodijo gradivo. Takrat sem delno realizirala učni načrt in pripravila tematske ure glede na aktualne dogodke na šoli ali širše. Tako smo se pred jesenskimi počitnicami z vsemi razredi pogovarjali o branju, bralni znački, izdelovali zastavice z naj knjigami ta hip (povzeto po Mladinski knjigi), knjižne etikete (kot jih imajo oblačila) in podobno. Prednovoletna izposoja je prinašala praznično, zimsko ali čarovniško (fantastično) literaturo. Pred zimskimi počitnicami sem obeležila obletnice ali aktualne dogodke, večinoma smo delali s strokovno literaturo. Pri urah pred prvomajskimi počitnicami smo se pogovarjali o gledališki predstavi, ki so si jo ogledali, o literarnih gostih, ki se jih je tekom let nabralo več kot štirideset.

Poleg vseh teh dejavnosti v naši knjižnici izdelujemo tudi plakat, od 3. do 5. razreda in nato še v 7. razredu. V knjižnici dobijo učenci navodila in ustrezno gradivo za svojo starost na temo: domače živali, človeško telo, zdravilne rastline in živalstvo. Sedmošolci poleg plakata v treh dneh izdelajo pri pouku referat v okviru dveh naravoslovnih dni in enega tehniškega. Delamo v treh skupinah, kjer se vsaka skupina štiri ure tudi praktično uči navajati vire.

Že desetletje in več izvajava z učiteljico zgodovine v 8. razredu branje pri etiki na temo medkulturni dialog in je resna konkurenca domačemu branju.

Gradivo in dejavnosti šolske knjižnice so vključene na vseh področjih šole, najbolj na kulturnem. Dobro desetletje sem bila koordinatorica kulture na šoli in vsako leto smo izvedli vsaj en celodnevni kulturni dan sami, ki je vključeval učence od 1. do 9. razreda – delavnice, projekti, tekmovanje Prebold ima talent itd.

Pod šolsko knjižnico spada tudi organizacija bralnega gibanja S knjigo v svet – bralna značka po starem. Kar nekaj časa je bila OŠ Prebold po udeležbi bralcev med vodilnimi v Sloveniji z več kot 90-odstotno udeležbo.

Kot mentorica sem z učenci izdelala osem raziskovalnih nalog. Omembe vredna je naloga z naslovom Janko Kač – pisatelj, botanik, padar, vrač, ki je raziskovala življenje in delo lokalnega posebneža in literata. V Kačaviji smo nadaljevali z literarno potjo po življenju in delu Janka Kača, saj se vseh pet literarnih del dogaja v Preboldu. Naloga je nastala v okviru natečaja Turizmu pomaga lastna glava. Nalogi z naslovom Sokoli in Taborniki sta nastali v okviru Mladega raziskovalca. Naloga Tekstilna tovarna Prebold pa se je poglobila v zgodovino in delovanje mogočne tekstilne tovarne tik pred propadom. S temi nalogami sem pomembno obogatila domoznansko zbirko Prebolda. Kot mentorica sem sodelovala s številnimi sposobnimi, delovnimi in nadarjeni učenci. Ob praznovanju 200-letnice šolstva v Preboldu pa sem zbrala skoraj 200 starih fotografij iz preteklosti naše šole in sestavila obsežno razstavo, ki si jo je z zanimanjem ogledalo staro in mlado.

Trideset let je intenzivno deloval knjižničarski krožek in številni učenci, člani krožka, imajo neštete zasluge za razvoj, obstoj in izgled šolske knjižnice Prebold. Učenci so ves čas pomagali pri tekočem delu v knjižnici, ovijali s samolepilno folijo (večino knjig imamo ovitih) in ustvarjalno delali s knjigo. Nekajkrat sem zanje za nagrado organizirala izlet v Gardaland.

Otroci imajo radi knjige. Najprej jim je to igra, potem so za branje potrebni dodatni mehanizmi, ki jih šolska knjižnica gotovo ima nešteto. Zato se za obstoj knjižnic, vsaj šolskih, sploh ne bojim. Napredek pa kaže, da bodo knjige v prihodnosti imeli le bogati, revni pa samo računalnik.

Vidim pa bistveni problem v tem, da se v štiridesetih letih razmere delovanja šolske knjižnice pri glavnem dejavniku, normativu, niso popolnoma nič spremenile oziroma napredovale. Normativ šolske knjižnice bi moral poleg števila učencev in števila oddelkov upoštevati tudi število gradiva, ker ni vseeno, ali knjižnica razpolaga s 15.000 ali 45.000 knjižničnimi enotami.

Žal je zdaj po zakonodaji to nepomembno, kot tudi vso pedagoško delo na področju bralne pismenosti! Bralna pismenost pa je temelj vsemu delu, učenju, preživetju vsakega posameznika in torej tudi temelj osnovnošolskega izobraževanja. Tako bi vsaj moralo biti.

In kje je potem še informacijska pismenost?!

Napovedani so novi normativi (julij 2022) za čisto vsa delovna področja osnovne šole, le za šolskega knjižničarja ne. To pa pušča resnično zelo, zelo grenak okus! ●

Utrinki 35-letnega dela ...

Marta Grkman Repolusk, Osnovna šola Toma Brejca Kamnik

Biti šolska knjižničarka, je zame neprecenljivo darilo. Ko se dotikaš spominov, oživijo majhne princeske, pogumni vitezi, zaljubljeni najstniki, vsi, ki so v teh letih zahajali v knjižnico in oživljali dejavnosti, ki sem jih pletla skupaj z njimi. Pikini popoldnevi so mladim bralcem prinašali igrivost, zabavo in prvo peko palačink brez pomoči kogar koli, čarovniški večeri so nas z uroki in zvarki popeljali v malce skrivnosten svet, ki smo ga skupaj tipaje odkrivali. Noči branja so prinašale globoke nočne pogovore, zgovorne poglede in vezi, ki še vedno trajajo … S člani knjižničarskega krožka smo odkrivali neprebrane knjige na policah in skrite poti stare Ljubljane. Nepozabno.

Bralni klub pa je kot sladka jagoda na čokoladno-sadni torti: ko se potopimo v svet glavnih junakov, ko čutimo z njimi, trepetamo, držimo pesti, do neskončnosti branimo njihova početja, se nasmejemo in včasih tudi jokamo. Tako z mladimi objemamo življenje. Vedno v družbi knjige, zgodb in glasnega branja.

Biti šolska knjižničarka, je čarobno, navdihujoče in kljub temu da ministri kdaj pozabijo na nas, mi nikoli ne pozabimo na otroke, na razsežnosti, ki nam jih ponujajo knjige, in v svetiščih šolskih knjižnic gradimo svet, ki nas pripravlja na odraščanje. Devet čarnih let z nami preživi vsak osnovnošolec – in dano nam je, da jih polno živimo in slavimo knjigo, ki diši in dehti po znanem in neznanem.

V naslednjem življenju bom spet knjižničarka … ●

Poslanstvo knjižničarja

Nevenka Poteko, Šolski center Celje

Na poklicno pot šolske knjižničarke sta me vodila splet okoliščin in ljubezen do knjig. V šolski knjižnici delam že 28 let, od tega 13 let v OŠ Šempeter, zadnjih 15 let pa na Šolskem centru Celje. Mnoge dejavnosti, kot so organizacija srečanj z literarnimi ustvarjalci, mentorstvo (pripravnikom in uporabnikom pri raziskovalnih nalogah), članstvo v timih pri različnih projektih in izvajanje KIZ, bogatijo moje znanje in prinašajo izkušnje, ki jih v obliki delavnic in predavanj prenašam in delim s knjižničarji in učitelji. Članstva v uredniškem odboru Šolske knjižnice, Društvu bibliotekarjev Celje, Izvršnem odboru Sekcije za šolske knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, mandat v svetu IZUM-a ter sodelovanje na Proljetnih školah školskih knjižničara Republike Hrvaške in strokovnih posvetovanjih izkazujejo mojo aktivnost v lokalnem in širšem okolju.

Razvojno delo skupaj s sodelavci knjižničarji in vodstvom usmerjam v iskanje znanja, idej

in različnih priložnosti za vključevanje šolske knjižnice v izobraževalni proces, da bi se lahko uspešno odzivali na potrebe uporabnikov in okolja ter izkoristili možnosti, ki jih prinaša sodobna tehnologija. Ta nam je bila v pomoč v času pandemije covida-19, pri izvedbi KIZ na daljavo, dopolnitvi vsebin na spletni strani šolske knjižnice in dostopu do e-knjig. Najpomembnejše poslanstvo, ki ga imamo knjižničarji, pa je po mojem mnenju spodbujanje vseh naših uporabnikov, naj čim več berejo, saj nas knjige bogatijo, osrečujejo in učijo misliti z lastno glavo. ●

Knjižničarka učiteljica

Sabina Burkeljca, Osnovna šola Rodica

Šolska knjižničarka. V šoli, kjer je vedno kaj novega, nepredvidljivega. Hibrid med bibliotekarsko in pedagoško stroko. Knjižničarka učiteljica. Že več kot 20 let. Z izzivi in rutino. Z mnogimi možnostmi, ki sem jih vedno znova videla in izkoristila. V domači šoli, v Sloveniji, v tujini. Predavanja o moči knjig. O tem, kaj lahko naredijo dobre knjige. Kako je, ko knjige berejo nas? Otroci in knjige. Nikoli dokončana zgodba – zmeraj nova in drugačna. Unikatna. Zato je moje delo čudovito. Je kar poseben – »službeni hobi«, brez katerega ne bi bila, kar sem. In gotovo tudi (knjižnica) OŠ Rodica, kjer delam že več kot dvajset let, ne bi bila to, kar je. Rada imam dialog, odnos, skupnost. SKUPAJ delamo za otroke s knjigami. Je še kakšen lepši poKLIC?

Kaj bi počela, če ne bi bila ŠOLSKA knjižničarka. Ne vem. Ko bom vedela, bom gotovo na drugi poti. Do takrat pa nazdravljam na nove krasne mladinske knjige in ustvarjalce. In predvsem ustvarjalnost – to notranje bogato pot. Predvsem nanjo!

Naj živijo knjige in bralci in šolske knjižnice in mi – šolski knjižničarji in šolske knjižničarke, ki smo del tega čudovitega procesa.

Čestitam reviji Šolska knjižnica za mladih, a polnih znanja 30 let. ●

Tina Pajnik

4. nacionalna konferenca Jeziki v izobraževanju: Jeziki kot steber družbe in posameznika

V petek, 1. julija 2022, je na Brdu pri Kranju potekala konferenca Jeziki v izobraževanju. V plenarnih predavanjih so svoje delo predstavili dr. Kozma Ahačič z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, dr. Sarah Breslin iz Evropskega centra Sveta Evrope za moderne jezike v Gradcu, dr. Michaela Sambanis z Univerze v Berlinu in dr. Teresa Ting z Univerze Kalabrija. Govorci so predstavili izzive, s katerimi se srečujejo v večjezičnih kulturnih okoljih, ter določene spremembe in novosti na področju didaktike jezikov. Na sekcijskih predavanjih in na delavnicah so poslušalci lahko izbirali med različnimi vsebinskimi sklopi: večjezičnost v šoli, slovenščina, tuji jeziki, zgodnje opismenjevanje v tujih jezikih, jeziki in digitalna kompetenca, jeziki v predšolskem obdobju, večjezičnost v vrtcu, razvijanje jezikovnih zmožnosti na razredni stopnji. Slušatelji so se seznanili s tekočimi in zaključenimi projekti, s primeri dobre prakse v vrtcih in šolah ter z orodji, ki mnogim učiteljem pomagajo pri pouku jezikov. Podrobneje so slušatelji bili seznanjeni s projektoma Jeziki štejejo (https://jeziki-stejejo.si/) in LISTIAC (https://listiac.org/) ter s platformo ECML – Evropski center za sodobne jezike Sveta Evrope (https://www.ecml.at/).

Zbornik povzetkov konference je dostopen na spletni povezavi https://www.zrss.si/pdf/zbornik_povzetkov_JEZIKI_2022.pdf. ●

Tadeja Česen Šink

Izobraževanja šolskih knjižničarjev za uporabo nove platforme sBiblos

V sredo, 12. oktobra 2022, je potekalo prvo od štirih spletnih izobraževanj za uporabo nove platforme za izposojo e-knjig za domače branje. V četrtek, 29. septembra 2022, smo bili namreč s strani MIZŠ prek okrožnice obveščeni o novi platformi sBiblos, ki šolskim knjižnicam v osnovnih in srednjih šolah ter zavodih za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami omogoča izposojo e-knjig za domače branje. Izposoja prek omenjene platforme je v osnovnih šolah namenjena učencem tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja in učiteljem, v srednjih šolah pa vsem dijakom in učiteljem. Platformo upravlja Zavod Beletrina iz Ljubljane.

sBiblos je povezan s sistemom COBISS, saj je uporaba platforme omogočena tistim šolam,

ki imajo svoje knjižnice vključene v COBISS in izpolnjujejo dva glavna pogoja: urejen dostop do storitve Moja knjižnica ter podpisana pogodba z IZUM-om o obdelavi osebnih podatkov.

Z namenom predstavitve platforme so bila oktobra izvedena spletna izobraževanja za knjižničarje šolskih knjižnic in učitelje slovenščine od zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole dalje. Sama sem se udeležila izobraževanja, ki je potekalo v spletnem okolju Zoom, in sicer v četrtek, 12. oktobra 2022, ob 11. uri. Izobraževanje je koordiniral **Janez Čač**, sekretar Sektorja za investicije na MIZŠ (področje IKT). Na izobraževanju so sodelovali predstavniki Zavoda Beletrina, IZUM-a in ministrstva.

Matic Razpet iz Beletrine je predstavil definicijo elektronskih knjig, njihov zgodovinski razvoj, formate e-knjig in obliko zaščite, predstavil je platformo sBiblos in nekaj osnovnih pravil glede izposoje. V nadaljevanju je njegov sodelavec **David Čeh** pokazal uporabo platforme na različnih elektronskih napravah. Elektronske knjige lahko beremo na računalniku, pametnem telefonu, tablici ali e-bralniku. Za branje na računalniku moramo dodatno namestiti program Adobe Digital Editions, za branje na pametnem telefonu pa aplikacijo Biblos2. Na vsaki od naprav je pokazal prijavo v platformo in izposojo e-knjige. Sledil je prispevek **Tadeja Serdinška** iz IZUM-a, ki je pokazal in predstavil pogoje za uporabo platforme v povezavi s sistemom COBISS. Ker je pogoj za uporabo platforme sBiblos delovanje storitve Moja knjižnica, za katero potrebujemo vpisan elektronski naslov pri učencih oziroma dijakih, je najprej pokazal paketni vnos elektronskih naslovov. Na podlagi elektronskega naslova si uporabniki nastavijo geslo za vstop v storitev Moja knjižnica, to geslo pa je enako tudi za vstop v sBiblos. Spregovoril je o več možnostih prijave v storitev Moja knjižnica. Trenutno AAI prijava še ne deluje, načrtovano pa je, da bo delovala do konca koledarskega leta. Tadej Serdinšek je še enkrat opozoril tudi na vso pomoč v priročnikih in videovodnikih, ki so jih pripravili na IZUM-u.

Pred vprašanji udeležencev je spregovorila še **dr. Vesna Čopič**, ki je pozdravila projekt izposoje e-knjig za domače branje. Zahvalila se je vsem vključenim organizacijam (MIZŠ, Beletrina, IZUM, založniki) in povabila knjižničarje, naj se poistovetimo s tem projektom, ki je pilotni projekt, kar pomeni, da se bo poskusno izvajal eno leto. Po letu dni uporabe bo izvedena evalvacija v obliki javne konference, na kateri se bo začrtala smer projekta za naprej.

Za konec smo bili povabljeni še k zastavljanju vprašanj. Veliko vprašanj je bilo v klepetu videokonference zastavljenih že med predstavitvami. Vprašanja je moderiral Janez Čač, na nekatera so sodelujoči predavatelji odgovorili takoj, pisne odgovore na vsa preostala vprašanja pa so pripravili v nekaj dneh po izobraževanju in jih objavili na spletni strani www.sbiblos.si. Vabljeni, da si preberete zavihka Pogosta vprašanja in Kako deluje, kjer najdete vso pomoč in navodila, ki so nazorno predstavljena v obliki videoposnetkov.

Eno izmed glavnih vprašanj je bil izbor naslovov za domače branje. MIZŠ je namreč objavil javni razpis za založnike, ki bi bili pripravljeni ponuditi naslove knjig za izposojo v e-obliki in so v učnem načrtu za slovenščino in tako primerni za domače branje od tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole dalje. Ker je bilo v začetku oktobra še v teku podpisovanje pogodb z založniki, je bil seznam objavljen na spletni strani www.sbiblos.si nekaj dni po izobraževanju.

Na tej spletni strani so objavljeni tudi posnetki vseh štirih izvedenih izobraževanj za knjižničarje kot tudi posnetek izobraževanja, ki je bil namenjen računalnikarjem organizatorjem informacijskih dejavnosti. Naj za konec omenim še to, da bodo proti koncu koledarskega leta pripravljena spletna izobraževanja, v katerih bomo šolski knjižničarji lahko postavili konkretna vprašanja in predstavili izkušnje ali opozorili na težave, na katere bomo naleteli. ●

Romana Fekonja

Publikacije projekta OBJEM

Zaključuje se šestletno obdobje poteka projekta OBJEM – bralna pismenost in razvoj slovenščine.

Razvojni projekt OBJEM (Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacije, Modeli) – bralna pismenost in razvoj slovenščine je razvijal veščine in spretnosti na štirih področjih:

- bralna pismenosti in razvoj slovenščine,
- slovenščina kot drugi jezik,
- diagnostični pripomočki in
- posodobljena vloga šolske knjižnice.

V okviru projekta je bila načrtovana tudi izdaja več publikacij. Publikacije so objavljene in brezplčano dostopne v elektronski obliki v Digitalni bralnici ZRSŠ na spletni strani: https://www.zrss.si/digitalna-bralnica/objem/.

Nekateri naslovi so izšli tudi v tiskani obliki. Med temi je Spodbuja nje razvoja pismenosti v vrtcu in šoli: bralna, naravoslovna, matematična in finančna pismenost. V tej publikaciji so navedeni: definicija bralne pismenosti in gradniki bralne pismenosti z elementi po gradnikih ter primeri didaktičnih pristopov za razvijanje bralne pismenosti. Posebej pa je vključeno tudi poglavje o šolski knjižnici kot dejavniku, ki pripomore k dvigu ravni pismenosti.

V Digitalni bralnici so že objavljeni plakati Igre za po poti in doma, ki pokažejo dejavnosti, s katerimi razvijamo začetne opismenjevalne zmožnosti.

V publikaciji Šolska knjižnica kot središče branja in stičišče medpredmetnega povezovanja so zbrane vsebinske ugotovitve razvojnega projekta OBJEM za področje šolske knjižnice. V publikaciji je zajeto bistveno, kar smo v okviru projekta razvili, preizkusili in ugotovili za področje šolske knjižnice. Veliko se je dogajalo v vseh teh letih in ob pregledu vsega so bile kar težave to urediti v celoto in zajeti res bistveno. V samem projektu je bil za področje šolske knjižnice cilj oblikovati in preizkusiti model posodobljene šolske knjižnice. Po začetnem merjenju se je že začel najprej v obrisih, kasneje pa vedno bolj jasno oblikovati model kakovostne šolske knjižnice, v katerem je jasno opredeljena integriranost šolske knjižnice v poučevanje in učenje, v vzgojno-izobraževalni proces. V publikaciji so najprej predstavljeni bralna pismenost in gradniki bralne pismenosti, ki so bili oblikovani v projektu OBJEM, nato pa so po posameznih gradnikih bralne pismenosti posebej izpostavljeni elementi, ki izkazujejo knjižnične vsebine. Te knjižnične vsebine se neločljivo prepletejo s preostalimi elementi posameznega gradnika bralne pismenosti ter jih obogatijo in prispevajo dodano vrednost.

V nadaljevanju je opisana vloga sodobne oz. posodobljene šolske knjižnice, prikaz implementacije posodobljenega modela, razmišljanje učiteljice o vlogi šolske knjižnice, primer vključevanja knjižničnih vsebin v predšolski vzgoji in primera iz osnovne šole in gimnazije.

Iz digitalne bralnice ZRSŠ

Izdane publikacije v projektu

OBJEM

Bralna pismenost in razvoj slovenščine

Ozaveščanje **B**ranje **J**ezik **E**valvacija **M**odeli

Zavod Republike Slovenije za šolstvo
OBJEM
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT
EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

https://www.zrss.si/digitalna-bralnica/objem